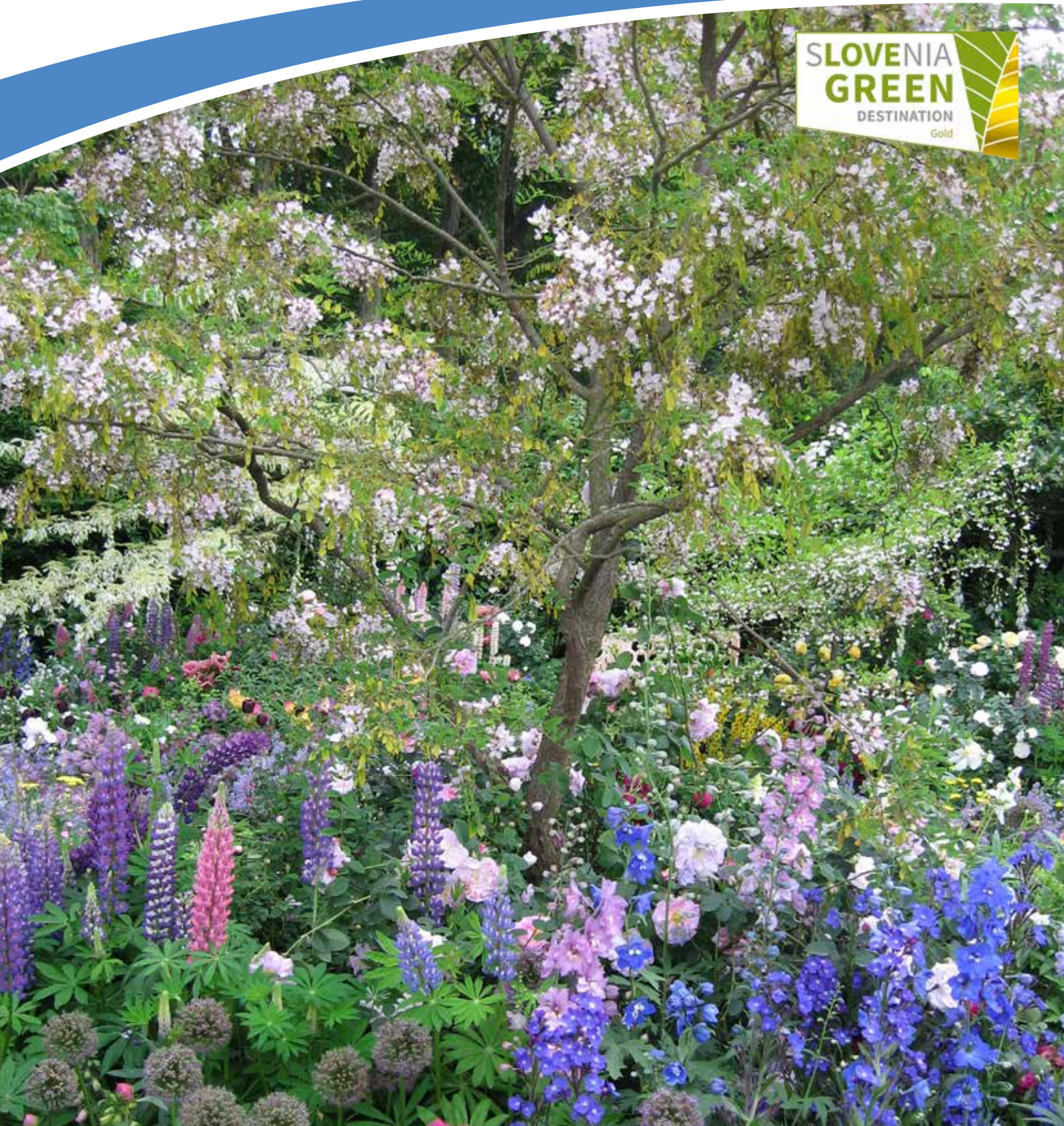

Burja

GLASILO OBČINE KOMEN
Letnik 15, številka 1

Poštnina plačana pri pošti 6223 Komen

MAREC 2020

- 2 NOVICE IZ OBČINSKE UPRAVE**
- 2 Razpis za zbiranje predlogov za podelitev priznanj Občine Komen za leto 2020
- 5 Zapisnik mladinskega posveta v organizaciji Komisije za mladinska vprašanja in prireditve
- 6 V Lipici je odprtih 20 novih delovnih mest
- 6 SPOMINSKA PRIREDITEV »V SPOMIN IN OPOMIN«**
- 8 DOVCE - proslava ob 76. obletnici napada Južnoprimorskega odreda na fašistično kolono**
- 9 IZ VAŠKIH SKUPNOSTI**
- 9 Pestro dogajanje na Volčjem Gradu
- 10 Defibrilator prihaja tudi v Brestovico
- 11 Pustovanje
- 12 PREDSTAVLJAMO VAM**
- 12 Pogovor z Ino Čotar
- 13 Srečko Kukanja: 95-letni najstarejši čebelar občine
- 14 Med dobrovoljkami in dobrovoljci v Mirnu
- 16 Predstavitve župnijskega glasila Vodnjak
- 17 BURJINA GLASBA**
- 17 Uspešen zaključek glasbenega leta Pihalnega orkestra Komen
- 17 Cominum in Iskra navdušila številno tomajsko občinstvo
- 18 Božični koncert v Brestovici pri Komnu
- 19 IZ KOMENSKE KNJIŽNICE**
- 19 Viktor Kos – spominska razstava
- 19 V srcu je glasba doma
- 20 DRUŠTVENO**
- 20 20 let Športno kinološkega kluba Komen
- 21 KRD Brce na izletu v Avstriji
- 23 Društvo »Kraški slavček« Kobjeglava
- 24 KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO**
- 24 Pinijev sprevodni prelec
- 26 Gradnja gozdnih vlak v zasebnih gozdovih
- 27 EKO**
- 27 Energetska učinkovitost v gospodinjstvu – kaj moramo vedeti pri ogrevanju z lesom
- 28 ZDRAVSTVO IN SOCIALA**
- 29 Ko kosti »ošvojnijo«
- 30 Spanje je naša osnovna življenjska potreba
- 30 Bogastvo čustev
- 31 ŠPORTNO**
- 31 Športnik leta Krasa in Brkinov
- 34 Mladinska nogometna šola Komen in NK Komen vstopata v pomladanski del prvenstva sezone 2019/2020
- 35 BURJICA**
- 35 Dogajanje v Vrtcu Komen ...
- 36 ... in Vrtcu Štanjel
- 38 IZ ŠOLSKIH KLOPI**
- 38 Tu sem doma – sedmič
- 39 Malo norčavo
- 40 KAR BURJA PRINESE**
- 41 NAPOVEDNIK PRIREDITEV IN OBVESTILA**

Burja

Glasilo Občine Komen
Letnik 15, številka 1, MAREC 2019

Izdajatelj:
Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen
Telefon: 05 7310 450
Fax: 05 7310 460
Spletna stran: www.komen.si
e-pošta: burja@komen.si

ISSN 2591-2321

Naklada: 1.400 izvodov
Glasilo brezplačno prejmejo gospodinjstva v občini Komen. Glasilo raznaša Pošta Slovenije. V primeru, da glasila ne prejmete na dom, se obrnite na pošto v Komnu ali Štanjelu in jim sporočite, da glasila niste prejeli. Glasilo dobite brezplačno tudi na Občini v Komnu, na voljo je tudi v elektronski obliki na spletni strani občine www.komen.si.

Odgovorna urednica: Heidi Vrčon
Uredniški odbor: Mojca Sušnik Klemenčič (pomočnica odg. urednice), Tanja Bratina Grmek, Suzana Stanko, Martina Godnič
Lektoriranje: Barbara Jejčič
Priprava in tisk: Studio Terčon, Borut Terčon s. p.

Vabljeni, da svoje prispevke (članke in slikovno gradivo) za naslednjo številko pošljete v elektronski obliki na e-naslov: burja@komen.si najpozneje do 25. 5. 2020. Prispevki, ki bodo prispeli prepozno, ne bodo vključeni v junjsko številko! K posameznemu članku priložite največ dve fotografiji v čim boljši resoluciji. Vabimo tudi vse fotografije ali fotografije kar tako, da nam pošljete tematske fotografije za objavo na naslovnici. Digitalni posnetki naj bodo v čim boljši resoluciji. Poslanih posnetkov v slabi resoluciji ne bomo objavili.

Naslednja številka občinskega glasila izide JUNIJA 2020.

Avtor naslovne fotografije: Stane Sušnik

PROSTOFER

PROSTOVOLJNI ŠOFER

OBČINA KOMEN

S SRCEM NA POTI – brezplačni prevozi za starostnike

Morate do zdravnika, trgovine ali kake druge ustanove oziroma po drugih opravkih, pa nimate prevoza?

Brez skrbi, vsaj 3 dni prej pokličite na brezplačno številko 080 10 10 in eden od Prostoferjev vas bo odpeljal po opravkih.

Le nekaj tednov nazaj so se po naših vaseh sprehajale pustne šeme, ki so s svojim rajanjem odganjale zimo, kar pa letos ni bilo posebno težko, saj je te skoraj ni bilo. So pa z vsemi nami delile veselje in smeh, kar je v času, ko smo z vseh strani izpostavljeni raznim tragedijam, virusom in nesrečam in ko ves čas nekam hitimo, dobrodošlo in lepo.

Lepo je tudi oditi v naravo in s polnimi pljuči zajeti svež zrak. Pogledati zvončke, trobentice in vijolice, ki že razkazujejo svojo pisano podobo, pozdraviti popke, ki se prebujajo na drevesih, ter uživati v vedno daljših in toplejših dnevih. Predvsem je lepo najti trenutek zase in v njem preprosto uživati. Želim vam, da bi

bilo takih trenutkov v naslednjih mesecih čim več.

Uživamo pa lahko tudi v različnih prireditvah in aktivnostih, ki jih ponujajo društva, organizacije in posamezniki v naši občini. Kot vedno lahko nekaj utrinkov najdete na straneh našega glasila, zraven pa tudi druge koristne informacije. Verjamem, da lahko v glasilu vsak najde nekaj, kar bo z zanimanjem prebral. Vse skupaj tudi vabim, da nam pomagata ustvarjati vsebino glasila.

Vsem bralkam in bralcem želim lepo, pisano ter predvsem zdravo pomlad ter vesele in mirne velikonočne praznike, ki prihajajo v mesecu aprilu.

Heidi Vrčon, odgovorna urednica

Obisk dnevnega centra, imenovanega Hiša dobre volje, v bližnjem Mirnu, me je spodbudil k razmišljanju o moji starosti, o tistih letih, ko bom morda že potreboval skrb koga drugega, ne le družinskih članov. V tej Hiši pet dni v tednu nudijo starostnikom toplino, druženje, nego, hrano in številne aktivnosti; za ceno, ki je sprejemljiva tudi za tiste z najnižimi pokojninami. Več o tem preberite na straneh...

Upam sicer, da so ta leta še tako oddaljena, da takrat v naši deželi ne bo več tako primanjkovalo prostora v domovih upokojencev in da se bo mreža dnevnih centrov dotle občutno razpredla. Kajti, če bi že danes potreboval družbo, nego in prijaznost, kakršno širijo negovalke

v mirenskem centru in bi hkrati želel razbremeniti družino vsaj za nekaj ur dnevno, tega ne bi mogel dobiti v domači občini. Seveda je v Sloveniji takih občin, v katerih nimajo niti doma niti dnevnega centra za starostnike, več kot polovica. A s tem se skoraj 800 prebivalcev občine Komen, starejših od 65 let, ne more tolažiti.

Zato pozdravljam namero Občine, da v nekdanji Alukomnovi menzi na Cirju, ki že dolgo ne služi več ničemer, uredi dnevni center. Objekt je po odkupu že v občinski lasti in glede na uspešnost pri prijavi na različne razpise verjamem, da bodo pridobili potrebna evropska sredstva tudi tokrat. Potem pa bo treba oblikovati program in najti ljudi, ki bi razumeli

potrebe starostnikov in jih nasmejani sprejemali dan za dnem.

In šušlja se, da bi tik ob tem načrtovanem centru lahko nastala tudi točka za drugo skupino naših občanov, za mladostnike. V občinski upravi mislijo na tiste mlade, ki so nekje med srednjo šolo in začetkom kariere, in prav tako nimajo nobenega prostora za srečevanje in različne dejavnosti. Resda jih je »samo« okoli 300, a tudi to ni majhno število.

Če bi uresničili oba načrta, bi ne le ubili dve muhi na en mah, temveč bi odprli pot za nekaj, o čemer je danes veliko slišati – medgeneracijsko sodelovanje. Kaj več bi si težko želeli....

Stane Sušnik

PS: Bližajo se prazniki...dnevi štrab in pirhov, potem pa dnevi brezdelja. Želimo vam, da uživate v vseh!

Razpis za zbiranje predlogov za podelitev priznanj Občine Komen za leto 2019

1. Priznanja Občine Komen, ki se podelijo v letu 2020:

ZLATI GRB Občine Komen

Priznanje se podeli posamezniku ali skupinam za izredno življenjsko delo oziroma za vrhunske uspehe in dosežke na znanstvenem, gospodarskem, kulturnem, vzgojno-izobraževalnem, športnem, naravovarstvenem, humanitarnem ali katerem drugem področju, ki so pomembna za razvoj in promocijo komenske občine.

Podeli se eno priznanje letno.

Priznanja Občine Komen

Priznanja se podeljujejo posameznikom ali skupinam za dosežene uspehe v krajšem časovnem obdobju. Priznanja imajo pomen pohvale in so aktualen odziv na dosežke in uspehe na vseh področjih dela. Podeli se lahko do tri priznanja letno.

Priznanja podeli župan Občine Komen na slovesnosti ob občinskem prazniku Občine Komen.

2. Predloge za podelitev priznanj lahko podajo posamezniki, družbe, zavodi, politične ter druge organizacije in skupnosti, društva in ožji deli lokalne skupnosti.

Predlog za podelitev priznanj mora biti podan v pisni obliki in mora vsebovati najmanj:

splošne podatke o predlagatelju, predstavitvene podatke o kandidatu, vrsto priznanja, za katero je kandidat predlagan, utemeljitev predloga s podrobnejšim opisom dela oziroma dosežkov, zaradi katerih je bila predlagana podelitev priznanja, in dokumente, ki potrjujejo dejstva, navedena v utemeljitvi. Utemeljitev mora biti pripravljena na tak način, da bo zagotavljala pripravo utemeljenega predloga za obravnavo na občinskem svetu in podelitev priznanja na slavnostni seji.

Predlagatelj predlogu priloži tudi soglasje kandidata h kandidaturi in soglasje kandidata za obdelavo osebnih podatkov.

Če predlagatelj ni fizična oseba, mora predlogu obvezno priložiti tudi zapisnik sestanka organa, ki je sprejel odločitev o podaji predloga.

3. Prispele predloge bo obravnavala Komisija za podelitev priznanj Občine Komen, imenovana s sklepom župana. Komisija bo oblikovala predlog za podelitev priznanj, o prejemnikih priznanj bo odločal občinski svet s sklepom.

4. Komisija bo obravnavala predloge, ki bodo na naslov Občine Komen prispeli do **PONEDELJKA, 6. aprila 2020, do 12. ure**. Predlagatelji lahko podajo predloge na obrazcu, ki je na voljo v sprejemni pisarni občinske uprave Občine Komen in je objavljen na spletni strani Občine Komen www.komen.si.

5. Predlagatelji pošljejo predloge na naslov Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen v zaprti kuverti z napisom »Ne odpiraj – za občinska priznanja«.

6. Razpis za zbiranje predlogov se objavi na spletni strani Občine Komen www.komen.si, v občinskem glasilu Burja ter v prostorih Občine Komen.

mag. Erik Modic,
župan

PROJEKT KAŠTELIR

Prazgodovinska gradišča in etnobotanika za trajnostni turizem in razvoj podeželja – od Krasa (preko Brkinov, Čičarije in Istre) do Kvarnerja

O starih ljudstvih, ki so tu živela v gradiščih/kaštelirjih, vemo malo. Le ugotovimo lahko, kakšen jezik so govorila, kakšne pesmi so pela, v kaj so verovala.

KAŠTELIR

Občina Komen v sodelovanju z osmimi drugimi partnerji – občinami, zavodi in drugimi strokovnimi organizacijami Krasa, Brkinov, Čičarije in Istre – je leta 2018 vstopila v projekt, ki poteka pod okriljem programa Interreg Slovenija-Hrvaška in pri katerem se partnerji z občutkom do naravne in kulturne dediščine znanstveno in umetniško poglobljajo v raziskovanje arheoloških najdišč. Aktivnosti so osredotočene na ohranjanje gradišč in snovanju turističnega koncepta, usmerjenega v trajnostno rabo naravnih in kulturnih virov tega območja. Glavni namen projekta je vrednotenje dediščine gradišč, cilji pa zaščita, oživitve in promocija z uporabo neinvazivnih, s sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo podprtih pristopov. Eden izmed pomembnih rezultatov projekta bodo nove čezmejne destinacije trajnostnega turizma, ki se bodo z enotnim prostorom povezoval v pokrajino slovenskih in hrvaških gradišč pod imenom Dežela kaštelirjev. V okviru teh pobud se bo v Štanjelu letos že drugič organiziral festival, ki povezuje arheologijo, etnobotaniko, gastronomijo in glasbo. Na vrhu štanjelskega griča se skrivajo ostanki gradišča z zgovornim imenom Gledanica, verjetno zato, ker se od tam odpirajo daljnosežni in dihalni pogledi, prepredeni z mistiko in sugestivnostjo. Po njem je festival dobil ime. Z izkustvenimi in ustvarjalnimi delavnicami, vodenimi ogledi, predavanji in koncerti bo tudi letos dogajanje usmerjeno v raziskovanje naših pradednih korenin, arhetipov in prastarih notranjih vzgibov.

Projekt KAŠTELIR se aktivno izvaja od 1. oktobra 2018 pod okriljem čezmejnega programa Interreg V-A Slovenija-Hrvaška. Rdeča nit projekta so ostanki gradišč (kaštelirjev), te danes prezrte kulturne dediščine, ki izhaja iz prazgodovinskega

obdobja - iz bronaste in železne dobe (2. in 1. tisočletje pr. n. št.).

Presenetljiva gostota gradišč na širšem območju Primorske, Istre ter Kvarnerja priča o skupnih naravnih danostih in skupni zgodovini ter enovitosti tega območja v prazgodovini. Z zaraščanjem gradišč, izseljevanjem lokalnega prebivalstva ter z izgubo tradicije in povezav s starodavno preteklostjo, pa se izgublja tudi znanje o takrat rastočih rastlinah tega območja in njihovi uporabi.

Vodja projekta kaštelir - Astrid Prašnikar o namenu projekta:

»Glavni namen projekta je aktivno ohranjanje dediščine gradišč, in sicer z njihovim ovrednotenjem, zaščito, oživitvijo in promocijo. S projektom želimo predstaviti tudi tedanji način življenja - preko tradicionalne uporabe avtohtonih rastlin ter gojenja starih rastlinskih sort (botanika in etnobotanika). Z delavnicami, tematskimi potmi in usposabljanji prebivalcev, obiskovalcev in turističnih vodnikov bomo obudili starodavno povezanost ljudi z rastlinami. Dediščina bo predstavljena na sodoben način z usmerjevalnimi informacijskimi tablami, 3D prikazi ter mobilno aplikacijo. V okviru projekta bosta nastala tudi turistični in botanični vodnik. Obudili bomo tudi 4 ključne arheološke točke – prazgodovinska gradišča/kaštelirje (dve na slovenski in dve na hrvaški strani) ter več drugih vključili v konkretne dosežke, ki jih bo mogoče uporabiti kot produkte v trajnostnem turizmu. Vse te aktivnosti vodijo proti cilju, da bi v prihodnjih nekaj letih pripravili podlage, za vpis te dragocene kulturne dediščine v UNESCO-v seznam.«

Občina Komen prvič vodilni partner

Občina Komen je v sklopu projekta Kaštelir predvidela predstavitev prazgodovinskih gradišč preko zgodovinsko/arheološkega turističnega produkta, ki bo vseboval: krajšo arheološko-botanično pot po Štanjelu in daljšo arheološko

Štanjel iz zraka - lepo vidna zasnova naselja, ki je ostalo "živo" še iz prazgodovine.

-botanično pot od Štanjela do Debele Griže ter dve INFO-INTERPRETACIJSKI točki: zunanjo - na Gledanici in notranjo - v Kobdilijskem stolpu. Za izbiro gradiva, ki bo na točkah predstavljeno ter način predstavitve, se je občina obrnila po pomoč k strokovnjakom – arheologom, botanikom, arhitektom idr.. Na Gledanici so se nekatere aktivnosti že izvedle, z drugimi pa začnemo v naslednjih tednih. V septembru 2019 se je odvozilo del začasne deponije pretežno kamnitega materiala, ki je tam ostal še iz časa gradnje komunalne infrastrukture v starem delu Štanjela – vse skladno s smernicami ZVKD. Zaradi možnosti uspešne rasti vegetacije se je poskrbelo, da zgornjo plast urejenega terena sestavlja zemlja avtohtonega izvora. V oktobru 2019 se je po urejenem terenu zasejalo travo in se na ta način pripravilo zemljišče za nadaljnje urejanje, s katerim se bo pričelo v spomladanskem času ter onemogočilo zaraščanje z invazivnimi vrstami (skladno s smernicami botanikov), ki so na tem območju zelo prisotne. V naslednjih mesecih bo treba poskrbeti za ponovno vzpostavitev avtohtone kraške vegetacije na vrhu Štanjela. Na Gledanici je predvidena ureditev parka v smislu »Kraške gmajne«, torej naravna kraška pokrajina z urejenimi dostopi ter prizoriščem za dogodke. V Kobdilijskem stolpu je predvidena ureditev mini razstave »Štanjel skozi čas« ter umestitev sodobne multimedijske opreme za potrebe prezentacije dediščine za

prebivace in obiskovalce. Pripravljen bo tudi nov turistični produkt 5-zvezdično doživetje, ki bo zajemal vse navedene rezultate ter vključeval tudi gastronomski del – prazgodovinski krožnik – prazgodovinska hrana postrežena v prazgodovinski posodi. Vsa dela so, in bodo tudi v nadaljevanju, potekala v sodelovanju s pristojnimi službami (Zavodom za varstvo kulturne dediščine iz Nove Gorice, Muzejem iz Nove Gorice, Zavodom za gozdove iz Sežane, Gozdarsko inšpekcijo, Kraškim vodovodom Sežana, d. o. o., botaniki).

Mag. Erik Modic, župan Občine Komen: »Občina Komen je prvič vodilni partner v programu Interreg Slovenija – Hrvaška. Projekt Kaštelir je za kraško območje zelo pomemben, ker ohranja oziroma oživlja to pozabljeno, izredno bogato kulturno dediščino, ki pa predstavlja velik izziv in priložnost za razvoj trajnostnega turizma tega območja. Občina Komen želi vzpostaviti arheološki park in konzorcij, ki bi vključeval ne samo Primorskih, temveč tudi partnerje z območij ob meji na hrvaški in italijanski strani. Sam projekt tako prinaša razvoj več manjših turističnih točk, ki bodo s svojim bogatim itinerarjem privabile več obiskovalcev in s tem ponudile občini boljše pogoje za razcvet celoletnega in predvsem trajnostnega oziroma butičnega turizma.«

Poleg občine Komen kot vodilnega partnerja, so v projekt kot partnerji aktivno vključeni še 4 partnerji iz Slovenije ter 4 iz Hrvaške:

- Občina Izola
- Univerza v Mariboru – z dvema fakultetama: Filozofska fakulteta ter Fakulteta za naravoslovje in matematiko
- Inštitut IRRIS za raziskave, razvoj in strategije družbe, kulture in okolja iz Kopra
- Javni zavod Komenski Kras iz Štanjela

Debela griža (Foto: visitkras)

- Istrska županija s sedežem v Pazinu
- Občina Mošćenička Draga
- Občina Lanišće
- Park prirode Učka iz Lovrana

Kaštelir ali gradišče opredeljuje višinsko utrjeno naselbino. Kaštelir izhaja iz italijanske besede *Castelliere*, ki se je kot toponim ohranila na območjih, kjer je 500 let vladala Beneška republika (današnja južna Primorska in Istra). Beseda kaštelir je slovenska izpeljanka tega toponima, ki pa ima še dodaten pomen in je vezana na kaštelirsko kulturo. Pojem kaštelirji se uporablja v povezavi z (večinoma) višinskimi naselbinami iz prazgodovine – bronaste in železne dobe, ki so bile zgrajene iz kamna in v katerih je bila razvita kaštelirska kultura. Termin gradišča pa se uporablja tudi za kasnejše utrjene naselbine na območju Slovenije.

»Gradišče Debela griža pri Volčjem Gradu je nedvomno eno najbolj markantnih gradišč Komenskega Krasa. Monumentalni ostanki obzidja prazgodovinske naselbine predstavljajo pomemben estetski, ambientalni in simbolni element v kraji-

ni.« (Brezigar & Bratina, 2019)

Debela griža je ostanek gradišča - utrjenega obroča iz obdobja bronaste in železne dobe. Z 290 m dolžine, 180 m širine, 770 m obsega in 4,2 ha površine se uvršča med srednja gradišča. V celoti dosega obzidje, ki se dviga od 2 do 7 m višine, 1100 metrov. Današnje ruševine segajo od 5 do 15 m v širino in kažejo ostanke prvotne stopničaste gradnje. Skupna količina vgrajenega kamnja presega 60.000 kubičnih metrov.

»Na Komenskem Krasu so znane številne sledi prazgodovinske poselitve: utrjene naselbine na višje ležečih vrhovih in na nižje ležečih planotah, kamnite gomile in stolpi na izpostavljenih lokacijah, grobišča - mesta pokopa takratnih skupnosti, občasna ali manjša bivališča v povezavi s selitvijo čred, obdelavo polj ali s pridobivanjem surovin ter jamska zatočišča.

Danes vemo, da je večina kraških gradišč poseljena od bronaste in železne dobe vse do nastanka rimskih naselij v nižini. Nekatera so bila ponovno naseljena v poznem rimskem obdobju in srednjem veku, posamezna pa kontinuirano živijo vse do današnjih dni.

Življenje v gradiščih nam pojasnjujejo odkrite arheološke najdbe in ohranjene strukture grajene iz suhega zidu. Med najdbami prevladujejo ostanki glinenega posodja, katere so prebivalci gradišč uporabljali za shranjevanje tekočin in različnih žit ter za pripravo in serviranje hrane. Pogosto se v naseljih najdejo tudi glinene uteži za statve, glinena vretenca za prejo in mlinski kamni. Izjemoma se odkrijejo tudi deli kovinskega nakita oziroma noše in še redkeje kovinska orodja.« (Brezigar & Bratina, Strokovna izhodišča in gradiva za prezentacijo in interpretacijo prazgodovinske in povezane dediščine Štanjela in Krasa na osnovi arheoloških in drugih podatkov /virov, 2019).

Utrinek iz lanskoletnega festivala Gledanica (Foto: Ana Rojc)

Zapisnik mladinskega posveta v organizaciji Komisije za mladinska vprašanja in prireditve

V soboto, 18. januarja 2020, je v kulturnem domu v Komnu potekal mladinski posvet. Na njem smo člani Komisije za mladinska vprašanja in prireditve želeli predstaviti dosedanje delo, plane za naprej ter v odprti debati ugotoviti, katera so še aktualna vprašanja mladih.

Najprej smo skupaj z županom osvetlili problematiko, potrebe in interese mladih, naša pričakovanja, potencialne, šibke točke in degradirana območja v občini ter aktualne in prihodnje projekte občine. Začrtali smo si osnovne smernice in področja delovanja.

Prvi večji projekt komisije lani je bila pomoč pri pripravi občinskega praznika. Skupaj s Heleno Kosmina smo razdelali finančni plan ter začeli glede na razpoložljiva sredstva sestavljati program. Ta je bil vključno z glasbenim večerom, vsemi nastopajočimi, spremljevalnimi aktivnostmi, avtobusnimi prevozi, stojnično in gostinsko ponudbo dobro izdelan, a je bil praznik zaradi slabega vremena odpovedan. Poleg osrednje prireditve smo v sodelovanju z vaškimi skupnostmi in ZKK pod imenom Čisto čisto na krasnem Krasu organizirali čistilne akcije smeti ob cestah, v soboto, 23. junija, ko je skozi naše kraje potekala Kolesarska dirka po Sloveniji, pa smo na igrišču v Štanjelu postavili inštalacijo #fight for green in o tem posneli odmeven video.

Pregledali in podali smo predloge za dopolnitev osnutka Pravilnika o subvencijah mladim družinam za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja v občini Komnen. Na razpis za participativni proračun smo kot mladinski projekt prijaviли projekt prenove razsvetljave na asfaltnem delu Grofovske. Konec novembra smo obiskali mladinski center v Logatcu, kjer smo si ogledali prostore ter navezali stike za pomoč pri naših bodočih izzivih. Sodelujemo že z društvom Ekologi brez meja, Mladi za podnebno pravičnost, MC Logatec, ZKK, Kosovelovo knjižnico v Komnu in nekaterimi vaškimi skupnostmi, stike pa vzpostavljamo tudi s Klubom študentov Sežana, lokalnimi društvom ter različnimi projekti. Pred kratkim je občina komisiji za prihodnje projekte dodelila 5.600 € letno, zaradi česar bomo lahko organizirali tudi predavanja priznanih strokovnjakov

z različnih področij.

Dolgoročni cilj je, da bi v naši občini uredili prostore za druženje in aktivnosti mladih, nekakšen mladinski center.

Plani za naprej: mladinski center, občinski praznik 2020, različna strokovna predavanja (prvo je bilo 13. marca), spodbude za mlade, ozaveščanje na področju ekologije, lokalni dogodki, mladinski posveti ... V razpravi pa se je odprlo več vročih tem:

MLADINSKI CENTER: izpostavljeno je bilo vprašanje o izbiri prostora centra, saj naj bi mladini, ki bi tak prostor potrebovala za žure, bolj ustrezala lokacija izven centra naselja, npr. v kompleksu bivšega Aluminijskega, kletni prostori kulturnega doma (baje so nekoč obstajali načrti za mladinski kotiček v prostorih današnje knjižnice) ali prazen objekt ob Grofovski.

Pričakovano se mnenja delijo, saj vsak vlogo mladinskega centra vidi nekoliko drugače. Za enkrat pa ostajamo pri predlogu Cerja, saj ima z vidika večnamenskega centra prostorsko bolj ugodno lego (bližje šoli, dostopen otrokom, bližje centru vasi).

Vsebine mladinskega centra: center bi bil večnamenski, prav zato pa bo pri načrtovanju mladinskega centra gotovo največji problem ravno usklajevanje vsebin, saj imajo različne skupine različne potrebe. Za mlajše (šoloobvezne) otroke

bi center predstavljal prostor za pisanje domačih nalog in morebitno pomoč, varstvo, druženje po pouku. Mladi potrebujejo prostor (bolj v večernem času) za žure, male koncerte in druženja. Obenem pa bi bil center namenjen tudi predavanjem, delavnicam, razstavam in drugim organiziranim dogodkom. Podan je bil predlog, da mora biti v mladinskem centru nekdo prisoten (npr. zaposlen za polovični čas) – tako z vidika urejanja, še bolj pa zato, ker mladi potrebujejo prisotnost, bližino nekoga za pogovore, pomoč ali preprosto občutek sprejetosti.

Vsebine predavanj: odvisnosti (droge, socialna omrežja, prehranske motnje, alkohol ...), ozdravljeni narkomani, delavnice za mamice, o vzgoji, partnerstvu in odnosih, predavanja za starše ... (več idej bo zbranih v rezultatih ankete.)

Medgeneracijsko sodelovanje: razmišljali smo, da bi organizirali delavnice npr. osnovne uporabe računalnika, kuharske delavnice, obujanje starih ročnih spretnosti ipd. prek katerih bi si mlajše in starejše generacije predajale znanje.

Športna (in druga) igrišča: potreba po igriščih je izražena tudi s strani mladih, sploh se ta problem pojavlja v Komnu, kjer ni urejenega nobenega igrišča za košarko (košev sploh ni, površine so grobe in neprimerne), igrišče za nogomet ni dostopno. Predlagan je bil tudi fitnes

na prostem, oprema za street workout, tekaška steza ob nogometnem igrišču, pokrite športne površine, bazen. Manjka tudi otroška igrala! Strinjamo se, da je izgradnja novega igrišča manj smiselna, boljša bi bila obnova ene od teh. Župan se bo pri ravnateljici OŠ Komen pozanimal, kakšne so možnosti za obnovo igrišča pri šoli.

Vprašanje pa ni samo v infrastrukturi, ampak predvsem v načinu, kako otroke, mlade (in tudi odrasle!), spraviti ven, na igrišča, na kolo. Tudi na tem področju bo potrebno pripraviti aktivnosti in program ozaveščanja.

Anketa: tudi po posvetu mnenja in predloge zbiramo v spletni anketi na povezavi: <https://www.1ka.si/a/249615>

Celotno poročilo posveta pa si lahko preberete na: <https://docdro.id/M0F3gba>

V Lipici je odprtih 20 novih delovnih mest

Holding Kobilarna Lipica, d. o. o., in Kobilarna Lipica v teh dneh nudita možnost zaposlitve 20 novim sodelavcem, ki jih zanima dolgoročno sodelovanje v obliki redne zaposlitve s polnim delovnim časom po uspešno prestani poskusni dobi.

Med razpisanimi delovnimi mesti so turistični vodnik, konjar, kmetijski strojnik, kuhar, kuharski pomočnik, receptor, natakar, natakarski pomočnik, sobarica/čistilka in pomivalec posode. Razpisi z vsemi podatki in kontakti za prijavo so objavljeni na spletnem mestu Kobilarne Lipica, portalu Moje delo, portalu Deloglasnik in Zavodu za zaposlovanje.

Holding Kobilarna Lipica, d. o. o., nudi možnost dela v gostinstvu in hotelu novim sodelavcem, ki so željni izzivov in dinamike, so gostoljubni in s srcem med ljudmi. V prijetnem okolju kobilarne, ki združuje bogato zgodovino in vsako leto privablja številne goste z vsega sveta, se bodo pridružili ekipi sodelavcev, ki po-

nuja različne gostinske produkte in jih prijazno postreže v različnih enotah in lokacijah znotraj posestva, ki je dom plemenitih lipicancev.

Pred začetkom nove turistične sezone Kobilarna Lipica poleg gostinskega kadra, zaposluje tudi vodiče, ki obiskovalcem kobilarne predstavljajo dediščino Lipice in lipicance. Dobrodošli so kandidati z zaključeno V. stopnjo izobrazbe družboslovne ali druge ustrezne smeri, aktivnim znanjem slovenskega in vsaj dveh tujih jezikov, pri čemer bodo imeli prednost pri zaposlitvi kandidati z znanjem francoskega ali španskega jezika. V kobilarni od kandidatov pričakujejo tudi poznavanje osnov blagajniškega poslovanja in opravljen izpit za turističnega vodnika. Najbolj zaželeni osebni lastnosti pa so organizacijske sposobnosti, komunikativnost, vestnost, odgovornost, želja do dela z ljudmi, kreativnost, prodajna naravnost in veščine govornega nasto-

pa oziroma retorike. Zaželeni so delovne izkušnje na primerljivih delovnih mestih.

Kmetijskemu strojniku kobilarna nudi delo pri urejanju površin za rejo lipicancev, zalaganju hlevov s krmo in nastiljem ter zagotavljanje pogojev za izvedbo konjeniških tekmovanj in drugih prireditev. Konjar pa bo pomagal poskrbeti za vse, kar lipicanci potrebujejo za rast in razvoj od takrat, ko pridejo do nastopov na predstavah.

Za vse, ki ste prepričani, da lahko pustite svoj edinstven pečat na delovnem mestu v Lipici, sta za informacije in prijave odprta e-naslov zaposlitev@lipica.org in naslov Holding Kobilarna Lipica, d. o. o., Lipica 5, 6210 Sežana.

Kadrovska služba Kobilarne Lipica, d. o. o., je obenem odprta za pogovore o možnosti sodelovanja tudi za nove sodelavce, ki želijo svojo karierno pot posvetiti delu jahača, kočijaža ali podkovskega kovača.

Spominska prireditev »V spomin in opomin« DIS 1941–1945 KO KOMEN

Letošnja spominska prireditev ob 76. letnici obeležitve izgnanstva in begunstva in požiga Komna, Tomačevice, Malega Dola, Divč, Jablanca in Branika in 75. letnici vrnitve je potekala v petek, 14. februarja 2020. Pred šestinsedemdesetimi leti so 15. februarja morali naši domačini zapustiti svoje domove in bili izgnani v Neumarkt na Bavarsko (Nemčija). Prireditev je letos potekala v organizaciji komenskega društva izgancev, Občine Komen in naše osnovne šole. Pred prireditvijo je komenski župnik Marijan Jakopič daroval mašo.

Slavnostni gost spominske prireditve je bil predsednik Republike Slovenije Borut Pahor. Ob prihodu v Komen sta ga pričakala in pozdravila komenski župan, mag. Erik Modic, in predsednica KO DIS 1941–1945 Komen Sabina Godnič. Predsednik se je z vencem pri spomeniku najprej poklonil vsem padlim v 2. svetovni vojni.

Kulturni program, za katerega smo se vsi strinjali, da je bil zelo doživeto pripravljen, so oblikovali učenci OŠ Antona Šibelja Stjenka Komen, Pihalni orkester

Komen, učenci GŠ Sežana – podružnica Komen ter povezovalca programa Sinja Spasenič Likar in Aleks Birska Jogan.

Predsednik republike je bil na slovesnosti slavnostni govornik. Povedal je, da se z žalostjo v srcu spominjamo požiga Komna in okoliških vasi in je minuto molka poklonil vsem, ki se iz izgnanstva niso vrnili in niso pokopani v domači zemlji ter jih poimensko tudi naštel. Predsednik Pahor je še poudaril, da je naša dolžnost,

da se teh dogodkov spominjamo, da ne pozabimo: »Ohranjanje zgodovinskega spomina ni edini način, da se izognemo morebitnim ponovitvam, je pa eden izmed zelo pomembnih.« V govoru je dodal: »Z žalostjo spremljam zlorabo 10. februarja, dneva spomina na fojbe, in obžalujem, da visoki predstavniki italijanske države še vedno ne upoštevajo skupno ugotovljene zgodovinske resnice, ki jo je v končnem poročilu o slovensko-italijanskih odnosih med letoma 1880 in 1956 pripravila mešana slovensko-italijanska zgodovinsko-kulturna komisija.« Vendar pa je dodal, da polaga veliko upanja v skupno obeležitev 100. obletnice požiga Narodnega doma v Trstu, ki bo 13. julija letos in se je bosta udeležila skupaj z italijanskim predsednikom: »Pričakujemo vrnitev Narodnega doma slovenskim zamejskim organizacijam. To bi moral biti velik dan, prelomen dan, ki se ga bomo vsi z veseljem spominjali. Doma, med sosednjimi narodi in vsemi evropski narodi pa naj poizkusimo poiskati tisto, kar nas povezuje. Samo to lahko ohrani Evropsko unijo, našo skupno domovino, in mir,

varnost in blaginjo za naše otroke.« Poudaril je še: »Na tej spominski slovesnosti smo se zbrali, ker nam ni vseeno. Ker nismo ravnodušni. Ker negujemo vrednote človekovega dostojanstva, solidarnosti in sožitja in smo zavezani trajnemu miru,« in zaključil z mislijo iz Antigone: »Ne da sovražim, da ljubim sem na svetu.« (Povzeto iz: Uradna stran predsednika Republike Slovenije.)

Na prireditvi je spregovorila tudi domačinka dr. Jasna Fakin Bajec, ki je v svojem govoru poudarila, da so naši ljudje kljub trpljenju, ki so ga v izgnanstvu doživeli, znali poiskati pot iz teh težkih življenjskih dogodkov in pokazali, kaj pomeni izkazovati ljubezen do bližnjih,

domačega kraja in domovine. Kako pomembno je živeti v svobodi. Izrazila je tudi upanje, da bodo naši mladi, ki danes živijo v svobodi, to ljubezen znali prenesti na svoje otroke in njihove potomce. Pozdravila je tudi to, da se o izgnanstvu učijo v šoli, saj so lahko izgnanci zgled mlajšim generacijam.

Sabina Godnič, predsednica Društva komenskih izgnancev, ki je spregovorila kot zadnja, je pozdravila predsednika države Boruta Pahorja, župana naše občine, mag. Erika Modica, poslanca Marka Bandellija, vse povabljene goste in še posebej vse izgnance in begunce, ki so se udeležili prireditve. Poudarila je, da se v društvu trudijo z različnimi aktivnostmi

ohranjati spomin na grozote druge svetovne vojne in počastiti spomin na vse izgnance in begunce, da ne gre v pozabo. Vsem sodelujočim se je zahvalila za njihov prispevek na spominski prireditvi, še posebej naši osnovni šoli, ki vsako leto sodeluje s programom in pomaga pri ohranjanju spomina. Letos so učenci naše osnovne šole tragičen dogodek obeležili tudi s pohodom po Poteh požganih vasi. V komenski knjižnici je bila ob tej priložnosti spominska razstava o monsignorju Viktorju Kosu, ki jo je pripravila zgodovinarica Ivanka Uršič.

Po spominski prireditvi je sledilo družabno srečanje.

Besedilo: Martina Godnič

Foto: Boris Godnič

DOVCE - proslava ob 76. obletnici napada Južnoprimorskega odreda na fašistično kolono

2. februarja 2020 je Združenje borcev (kratko ZB) za vrednote NOB Komen v sodelovanju s Krajevno organizacijo ZB za vrednote NOB Branik, Veteranskim društvom Komenski Kras 91, Društvom veteranov SEVER in ZV VS, Občino Komen in Mestno občino Nova Gorica organiziralo spominsko proslavo v čast 76. obletnici napada Južnoprimorskega odreda (kratko JPO) na fašistično kolono v Dovcah, ki se je zgodila prav na ta dan pred 76-timi leti. Borcem je poveljeval narodni heroj Anton Šibelja, s partizanskim imenom Stjenka, ki je bil namestnik komandanta JPO.

Predstavniki vseh organizacij ZB so pred spomenik položili vence in se poklonili z enominutnim molkom. Proslava se je nadaljevala s pozdravnim govorom podžupana MO Nova Gorica, gospodom

Sašem Kogovškom. Slavnostni govor je imel gospod Samo Pahor, profesor zgodovine iz Trsta. Povezovalc programa in recitator je bil gospod Igor Rojc, sodelovali so še učenci OŠ Komen iz podružnice Štanjel in MPZ Jezero Doberdob, na koncu pa je program s spomini strnil gledališki igralec, Komenc po rodu, gospod Sergej Ferarri.

Po proslavi so bili vsi navzoči povabljeni na pasulj v lovsko kočo Grižnik, kjer se je dan končal v prijetnem druženju.

Besedilo in foto: Suzana Stanko

Iz vaških skupnosti

Pestro dogajanje na Volčjem Gradu

Dedek Mraz na Volčjem Gradu

Po dolgem potovanju iz dalnjih Podunc, preko Mjerc, Brjega in Ljeht je dne 30. decembra 2019 končno, ponovno obiskal Volčji Grad Dedek Mraz. V spremstvu Snežinke in Smrečice se je pripeljal, tokrat s štrikolesnikom, polnim daril (jelenčki so bili preutrujeni od daljnega potovanja), direktno pred vaški dom pri Mrškovih, kjer ga je čakala polna dvorana otrok in starejših vaščanov. V nadvse sproščenem vzušju, začinjenim s humorističnimi domislicami se je zgodil posrečen večer, kjer so mladi in najmlajši sodelovali s petjem, glasbo in recitacijami. Tudi starejši so prejeli majhna darila in se jih razveselili, saj leta pri tem niso pomembna. Dedek Mraz je vprašal vse otroke, ali bodo še naprej pridni, in jim nato obljubil, da se naslednje leto vrne, odrasle pa je opozoril, da jih bo imel pod posebnim nadzorom, zato se jim splača v 2020 biti nadvse spoštljivi in delovni.

Predstavitve knjige Fojba laži Miloša Ivančiča

Dne 17. januarja 2020 smo na Volčjem Gradu doživeli predstavitev novejšje knjige z naslovom Fojba laži, avtorja Miloša Ivančiča. Pred številnim občinstvom so se obudili marsikateri spomini na polpreteklo zgodovino, ob pogovoru pa se je

tudi odprlo številno vprašanje na tematiko fojbe oziroma poskusu nekaterih, da bi to žalostno obdobje izrabili v svojo politično korist. Knjiga Ivančiča – naslanja se na vire, kot so The National Archives iz Londona ter dokumentov posameznih zbiralcev iz

dolinske in tržaške občine – je doprinos k boljšemu razumevanju teme, ki jo v zadnjih časih desničarske sile tako v Italiji kot v Sloveniji skušajo potvarjati, in se dotika vprašanj, na katera je zgodovina že davno odgovorila.

Predpustno dogajanje na Volčjem Gradu

V februarско obdobje, dogodka sta se namreč zgodila 9. in 15. februarja v vaškem domu pri Mrškovih, sta posijala razposajenost in smeh, ki sta značilna za ta letni čas, ki naznanja prihod pomladi in

daljših dni. Za oba dogodka je sokriv naš vsestranski Stojan Kosmina, ki se je še posebno potrudil, da je do tega prišlo. Prvi večer se je predstavila skupina Kababaretke, ki so s svojimi skeči, domislicami in

pristnim humorjem, izhajajočim iz situacij iz vsakdanjega življenja, nasmejale številno publiko, ki se je odzvala vabilu društva Debela Griža in Vaški skupnosti Volčji Grad. Skupina 4 deklet – ja no, bolj zrelih – pri-

haja iz zamejstva in že od septembra 2019 nastopa po celem Krasu in širši okolici ter izvablja veliko smeha in dobre volje, saj so Irene Pahor, Tjaša Ruzzier, Tatjana Malalan in Martina Krapež same poznane punce, ki že veliko časa nastopajo v raznih zasedbah širom našega področja. Večer se je zaključil ob kozarcu in klepetu med pu-

bliko in kababaretistkami, kar je dodalo še posebno noto temu predpustnemu času.

Drugi večer pa je nastopil znani humorist Andrej Jelačin, bolje poznan kot Toni Karjola, ki je ob tej priliki predstavil tudi svoje knjige, v katerih s hudomušnostjo ponazarja različne aspekte vsakdanjega življenja in dela. Jelačin je eden izmed

veteranov tovrstnega žanra, saj praznuje letos svoj 88. rojstni dan, kar pa se mu ne pozna, saj je njegov živ duh še daleč od teh let.

Predstavila ga je Olga Knez in orisala njegovo umetniško pot, ki sega na številna področja, od teatra, pisateljjevanja, vse do radia, ki je zakoličil njegov lik Tonija Krjole in ga preko etra ponesel širom Slovenije in zamejstva. Kot pričakovano, se je občinstvo ob kvikanju karjole pošteno nasmejalo ter se na koncu še zadržalo z Andrejem – Tonijem na prisrčnem pogovoru ob kozarčku domačega.

Foto: Olga Knez

Besedilo: David Stepančič

Foto: M.Kafol

Defibrilator prihaja tudi v Brestovico

5. decembra 2019 sta predstavnika postojnske enote zavarovalnice Triglav vaščanom Brestovice podarila 2000 evrov, s katerimi bodo lahko nabavili defibrilator, ki ga bodo namestili v prostorih vaškega doma.

Predstavnika zavarovalnice sta povedala, da sredstva podarjajo v sklopu letošnje preventivne akcije »Za boljši jutri«, ki poteka že 6 let. Na ta način želijo pomagati raznim skupnostim in organizacijam, ki se nahajajo na njihovem poslovnem območju, da lažje nabavijo razne pripomočke in sredstva, ki služijo v dobrobit vsem. Tako so se tokrat odločili pomagati vaški skupnosti Brestovica.

Predstavnika zavarovalnice Triglav predal predsedniku društva Brest Stanetu Šviglju simbolični bon za 2000 evrov

Tudi predstavnika Triglava pripada darilo v zahvalo

Vsako srečanje se zaključuje v prijetnem druženju

Besedilo in foto: Suzana Stanko

Ščrbinsko pustovanje

Čeprav pregovor pravi, da pust odganja zimo, tega letos ne bi mogli pritrditi. Lepa in sončna pustna sobota je bila kot nalašč za pustno rajanje. V Ščrbini se je zbralo kar nekaj mladih, ki so poskrbeli za to, da tradicija pusta v vasi ne bi zamrla. Vsako leto je tema pustnih mask drugačna, predvsem pa se prilagaja aktualnim dogodkom. Tudi letos je bilo tako. Voz, okrašen z napisom ŠČRBINSKA VARDA, in mladi, oblečeni v uniforme, ki so ponazarjale vardo, so bili dokaz za to. Zbrani so se dopoldne odpravili najprej v Rubije, ker jih je čakalo tudi kosilo, nato po Ščrbini in še v Šibelje, kjer so jim, kot velevala tradicija, povsod odprli vrata, se z njimi malo poveselili, zapeli, še posebno vzdušje pa je bilo ob zvoku harmonike in trobente. Pustne šeme so bile v vsaki hiši

nagrajene za svoj trud.

Tudi otroci so prišli na svoj račun, in to v nedeljo, ko so oblečeni v različne otroške like odšli po vasi, veseli, nasmejani in

v spremstvu harmonike.

Za vse se je pustno rajanje končalo v večernem času.

Besedilo in foto: Vaška skupnost Ščrbina

S pustom so zimo odganjali tudi v drugih krajih naše občine. Nekaj utrinkov si lahko ogledate v spodnji galeriji.

Gorjansko

Sveto

Volčji Grad

Kobdilj

Hruševica

Kobjeglava

Foto: arhivi vaških skupnosti

Pogovor z Ino Čotar (Justino Bandelj), Packatinovo, domačinko, ki je bila 15. 2. 1944 tudi odpeljana v Nemčijo

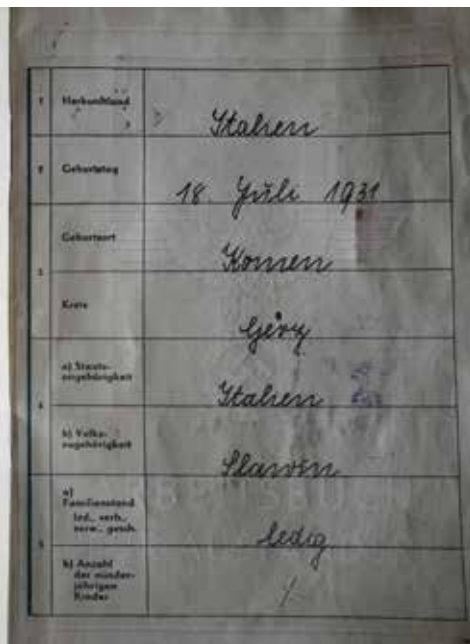
15. februarja je minilo 76 let odkar so bili naši domačini izgnani iz svojih domov in odpeljani na prisilno delo v Nemčijo, na Bavarsko, v Neumarkt. Komen, Mali Dol, Tomačevico, Divči in Jablanec ter Branik pa so nemške okupatorske sile požgale. Obeležujemo pa letos tudi 75. letnico konca 2. svetovne vojne in vrnitev naših ljudi na domačo zemljo. O vsem tem sem se pogovarjala z Ino, ki je bila kot otrok prisiljena zapustiti svoj dom in oditi v neznano. Z Ino sva se pogovarjali skupaj s Sabino Godnič, predsednico komenskega društva izgnancev, tudi izgnanko. Čeprav je bila tema pogovora v začetku težka, je pogovor potekal v sproščenem vzdušju, saj je Ina vsem poznana kot odločna ženska.

Ina, kako se spomnite dogodkov tistega 15. februarja?

Ja, po otročje. Spomnim se, da sem se ves čas držala svoje mame. Nemci so k nam prišli med 6. in 7. zjutraj. Mami, ki je še iz časa prve svetovne vojne razumela nemško, bila je na Avstrijskem, so rekli, naj vzame s seboj hrano za pet dni. Potem so nas odpeljali v Dopolavoro. Tam so že bili drugi ljudje. Spomnim se, da so začeli prihajati kamioni, nas so nakladali na kamione in nas odpeljali v Sagrado. Potem smo morali na vlak v živilske vagone. Potovali smo več dni, do Neumarkta.

Delavska knjižica (last Ine Čotar)

In vaši spomini na Nemčijo, na življenje v tistem letu?

Tam smo bili vsi na kupu. Spomnim se, da je prišel najprej gospodar, ki je želel na svojo kmetijo odpeljati samo mamo, otrok ni želel. Vendar se mu je moja mama uprla in povedala, da raje umre, kot me zapusti. Potem je prišel drugi in smo šli z njim. Bili smo v Lagenfeldu, blizu Neustadta. Kmetija je bila zelo velika. Gospodinja te kmetije je izgubila hčerko, ki

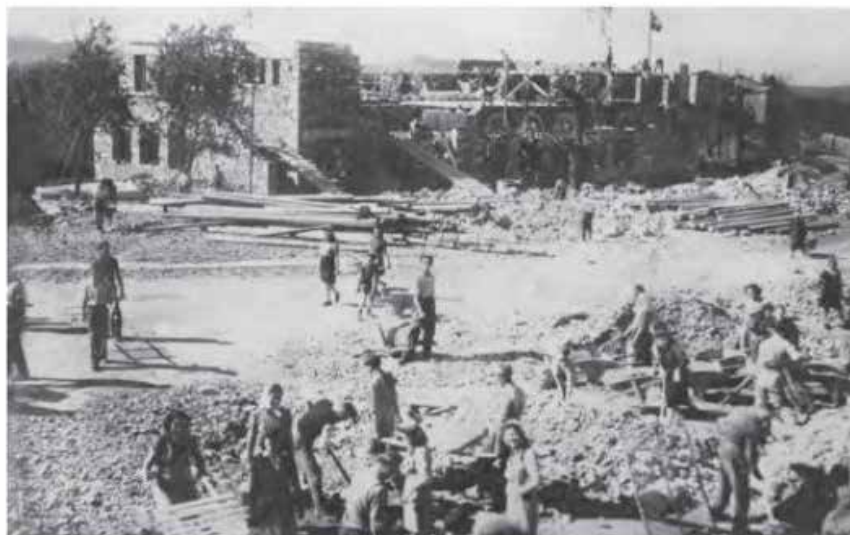

je naredila samomor, sin pa je bil v vojski. Dela na kmetiji je bilo nič koliko. Na kmetiji je delal tudi hlapec, vojni ujetnik iz Belgije, Georges. Imeli so do 25 glav živali. Moja mama je vsak dan molzla sama, jaz pa sem morala napojiti vso živino in kidati. Mama mi ni mogla pomagati. Delali smo cele dneve. Kosilo smo imeli ob 11.00, potem smo šli delati na njive, polja. Ko je prišla mlatilnica, so tri dni delali smo pri nas. Okrog nas je bilo dosti Belgijcev in Francozov, vojnih ujetnikov. Imeli smo tudi delavske knjižice. Mama me je v upanju, da mi kot otroku ne bo potrebno delati, pomladila za eno leto. Vendar se to ni zgodilo, saj so potrebovali delovno silo. Gospodarji niso bili slabi, le delati smo morali cele dni.

Kako ste izvedeli za konec vojne, da se boste lahko vrnili domov?

Da je konec vojne in da bomo šli domov, je mami povedal Georges. Ko sva se z mamo odpravili, je začela gospodinja

Socialnopolitična uporaba dediščine na Krasu

Gradnja zadrúžnega doma leta 1948. (Hrani: Društvo izgnancev iz Komna.)

jokati, prosila je mamo da naj me pusti pri njih. Mama tega ni želela. Sami sva se odpravili na železniško postajo. Tam smo bili iz vseh vetrov, vsak je šel svojo pot, v svojo smer. Srečali sva Hejčkeve, Rezo in Dano, ostalih naših tam ni bilo. Spomnim se, da smo se vozili kakšne tri dni, bilo je toplo, moral je biti junij ali julij. Pot je bila težka, saj so bile proge razrite, uničene, bila je voda. Nismo vedeli, kdaj bomo prišli domov, če ploh bomo prišli. Šli smo na Francijo, končan postaja je bila Nabrežina.

In trenutek, ko ste prišli domov?

V Komen smo prišli pod noč. Ker je bila porušena hiša in štala, vse uničeno, sva z mamo prvo noč spali kar pod smreko pri bližnjem zdravstvenem domu. Doma ni bilo mogoče. V Komnu so že bili ljudje. Prvi dnevi so bili žalostni, vse je bilo porušeno, nisva vedeli, kje bova spali. Z mamo sva končali v Svetem, pri staremu Zegi. Tam sva bili nekaj mesecev. Nato sva šli v Divči, k Novelčevim. Žive-li sva v eni sobi, dokler ni bila naša hiša popravljena.

Kako se spomnite prvih povojnih let?

Ljudje so bili prizadeti, brez ničesar, bilo je slabo. Vsak je moral poskrbeti, da

si bo nekaj ustvaril v novo, popravil. Počasi so se začele odpirati šole, razna dela. Spomnim se, da so bile organizirane delovne skupine, ki so delale udarniško, pomagali so ponovno zgraditi Komen. Potrebovali smo čas. Počasi se je začelo v Komen vračati življenje. Ni pa bil Komen nikoli več to, kar je bil pred vojno. Tudi danes ne.

Ina, vi ste odšla v babiško šolo v Ljubljano, Kako ste izvedeli zanjo?

Sama sem se pozanimala, izvedela. V Komnu je bila Francka, ki je bila babica, vendar je bila že starejša. Tukaj ni bilo kadra. Šla sem v šolo v Ljubljano, k profesorju Lavriču. Za šolo sem povedala tudi Marici Strnadovi. Šola je trajala dve leti, med tem smo tudi delale, tudi ponoči. Ko zdaj gledam nazaj, bi bilo boljše, da bi trajala vsaj štiri leta.

In po šoli?

Po končani šoli sem se najprej vrnila domov. Kmalu pa sem odšla v službo v Koper, v porodnišnico, ki je bila v samostanu. Tam sem delala 25 mesecev. Spomnim se Istrank, ki so skoraj vse govorile le italijansko. Ženska, ki je rodila četrto hčerko, je svoji hčerki, po mojem predlogu dala ime Angelica. Ji ja pa mati-

Komen pred požigom

čar ukazal, da mora spremeniti ime. Tako je postala Angela. Sem bila samo tiho. Bilo je dosti zgodb. Spomnim se tudi, da je bil zraven hotel Triglav, kjer je bila stalno glasba. Po dveh letih sem se vrnila domov in tukaj delala. Tudi sama sem imela vaje. Nikoli ne bi zamenjala svojega poklica. Vedno znova bi se odločila za poklic babice, sem zaradi tega bogata. Bili so drugi časi, bilo je lepo. In še sem tukaj. Ne jočem, po koncu me drži korajža, ne dam se.

Tako se je zaključil pogovor z Ino. Ina si je v Komnu ustvarila družino in delala kot babica do upokojitve. Poznamo jo vsi. Še vedno je tista trdna, odločna Ina. Letos julija bo praznovala svoj 90-ti rojstni dan. Vse dobro in še tako naprej, Ina.

Besedilo: Martina Godnič

Srečko Kukanja: 95-letni najstarejši čebelar občine

Čebelarско društvo Sežana, ki bo prihodnje leto praznovalo 110-letnico svojega delovanja in šteje okrog 160 članov iz vseh štirih kraških občin in katerega vodi predsednik Marko Gombač iz Nakalega, je ponosno, da ima v svojih vrstah ob čebelarjskih mojstrih in številnih prejemnikih čebelarjskih priznanj za kraški med tudi častnega člana, sežanskega častnega občana Viktorja Saksido, rojenega v Svetem, ki bo 24. marca 2020 dopolnil 98 let. Petindevetdeset let pa je prav na prvi dan letošnjega leta dopolnil Srečko Kukanja iz Divčev. Obiskali so ga tudi sežanski čebelarji, ki uspešno sodelujejo s člani Društva slovenskih čebelarjev iz Trsta, ki ga vodi Danijel Novak.

Srečko se našega nenapovedanega obiska članov upravnega odbora sežanskega ČD ni nadejal. Kot discipliniran mladenič poskočnih nog se je en, dva tri, obril in se preoblekel v „ta gmašno obleko“, da bi mu marsikdo, mnogo mlajši od njega, zavidal. Nadvse se je razveselil „čebelarjskega“ darila, saj so mu čebelarji

s čebelarjskim mojstrom Dragom Mali-jem iz Sežane, ki pri zamejskih čebelarjih že vrsto let vodi čebelarjske tečaje, v dar prinesli sadiko češnje pozne sorte – hrustavke, ki obrodi velike in aromatične plodove. Srečko si je sicer zaželel lipo kot simbol slovenstva in medonosno drevo, a je bil s češnjo nadvse zadovoljen, saj ve, da jo bo zet Stojan Saksida posadil v dobro zemljo, Srečkovi vnuki in pravnuki

pa bodo z veseljem nabirali rdeče sadeže, ki jih bo tudi sam deležen.

Ob kraškem narezku in seveda odličnem teranu iz vinske kleti Vrabec iz Pliškove so obujali spomine na Srečkovo življenje, še zlasti na partizanska leta, ki jih je kot mlad fant doživel na Krasu in drugih krajih Slovenije, pa tudi na številne strokovne mednarodne ekskurzije s čebelarji. Prav tako ni manjkalo anekdot, ki so popestrile zimski večer v zelo toplem januarju. Ob aktualnih problemih v čebelarstvu je pogovor nanesel tudi na vojni čas, ki ni bil prijazen niti za domačine niti za partizane, pa moralne vrednote borcev in današnje družbe, osebno življenje in še marsikaj.

Kot drugi italijanski fantje je tudi on služil italijansko vojsko. Spominja se, da so ga 6. februarja 1942 odpeljali Italijani v Trst, od tu pa v Salzano in Livorno, od koder je prišel domov peš, saj nobena železniška postaja ni delala. Domov je prišel 12. septembra 1943 leta in že naslednji dan je šel v partizane na Vogrsko in je

ostal v partizanih vse do konca. Njegova parola je »1943 sem šel v partizane in še zdaj sem partizan,« saj ve, kaj pomenijo vrednote NOB, kaj je tovarštvo in pomoč sočloveku. Najprej je bil v Goriški brigadi, priključil se je enotam Južno primorskega odreda, 4. bataljonu Kosovelove brigade z legendarnim poveljnikom in narodnim herojem, namestnikom komandanta Antonom Šibeljo Stjenko iz bližnje Tomačevice. Srečko je bil sekretar SKOJ-a 18. Bazoviške brigade in komisar bataljona v Ljubljanski brigadi.

Ko se je končala vojna, je leta 1948 šel v Srbijo v šolo za komisarja, v Smederevski Palanki pa je spoznal 10 let mlajšo dekle Radmilo iz partizanske družine in se z njo poročil jeseni 1955. Letos 23. oktobra bo torej 65 let zakona. Srečko je bil oficir pehote v JLA, delo ga je klicalo po vsej Jugoslaviji, nazadnje je služboval v Kranju, kjer se je kot polpolkovnik upo-

kojil 1968. leta.

Srečko je čebelaril že v Beogradu z AŽ panji na medonosnem območju z bogato pašo. Leta 1988 je s čebelami prišel iz Beograda v domači kraj na Krasu. Njegova služba je zahtevala veliko reda in discipline, ki jo je vnesel tudi v osebno življenje. Prav to mu je ob pozitivnem mišljenju in upanju ter sprotne razreševanju problemov prineslo osebno in družinsko srečo ter zadovoljno življenje. Kot pravi, tudi dolgo življenje kraške korenike, ki ne pozebe. Da vedno vidiš rešitev problema in svetlo prihodnost in skrbiš zase in za svoje najbližje, je ob veliki ljubezni do življenja in vsega lepega eden od receptov za dolgo življenje.

V zakonu se mu je 1956 rodila edina hčerka Dora in na domu v Divčih mu družbo dela še zet Stojan Saksida, ki mu je čebelarit pomagal že v Beogradu, sedaj pa s 35 panji čebel nadaljuje v Div-

čih. Družbo pa Srečku dela tudi vnukinja Kristina s sinom Sašom in hčerko Emo, iz Bohinjske Bistrice pa ga večkrat obišče vnuk Bernard s hčerko Neno.

Kot rečeno, je že v Srbiji Srečku pri čebelarstvu pomagal zet Stojan, ki je s 35 panji tudi aktiven član sežanskega društva čebelarjev. Srečko pa svoje čebelarstvo znanje prenaša na vnuke in pravnuke ter s ponosom pove, da mladi imajo čebelarstvo obleke.

Upravni odbor sežanskega čebelarstva s čebelarskim mojstrom Dragom Malijem je slavljenju čestital še na mnoga zdrava leta. Z najstarejšim čebelarjem komenske občine so obujali lepe spomine na čebelarstvo doživljanja, pripovedovali mnogo zanimivih anekdot in se nasmejali do srca. Srečko se že nekaj let ne udeležuje strokovnih čebelarskih ekskurzij v tujino, rad pa pride na vse čebelarstvo praznike kot tudi na borčevske proslave, saj je član komenskega in sežanskega borčevskega združenja.

Ob skoraj pol stoletnemu Srečkovemu čebelarjenju je beseda nanese tudi na ljubiteljsko ukvarjanje s kozjerejo, s katero se družina Saksida ukvarja zadnjih nekaj let. Pri vzreji osem koz, za katere po upokojitvi leta 2015 skrbi zet Stojan, pomaga tudi Srečko, saj mu zdravje kljub velikemu številu let dobro služi.

Srečkovim letom so ob kraškem pršutu nazdravili tudi s teranom in se ob sladki čokoladni torti poslovi s teranovim likerjem ter slavljenju zaželeli še veliko zdravja in pozitivnega mišljenja, kot ga je imel in ga ima še sedaj.

Besedilo in foto: Olga Knez

Med dobrovoljkami in dobrovoljci v Mirnu

Dokler smo mladi, nas starost ne zanima; tudi v srednjem življenjskem obdobju največkrat posvečamo večino pozornosti svojemu delu, karieri, skrbi za potomce. Kdaj se zavemo starosti, ni mogoče napovedati. Statistično je določena z doseženim 65. letom, kar je za marsikoga zgodaj, za koga pa tudi že pozno.

Nič novega, boste rekli. Res je, a kot pravi Bojan Stante, direktor novogoriškega Doma upokojencev, sta glavni težavi starostnikov osamljenost in demenca. S prvo se soočajo mnogi, ki ostajajo doma, medtem ko so bližnji zaposleni, vnuki pa v šoli ali drugje. Demenca pa zahteva po-

sebno skrb, pogosto celodnevno.

Dom upokojencev v Novi Gorici orje ledino na področju skrbi za starostnike. Pred leti so se odločili možnost oskrbe v dnevni centrih približati tistim, ki jim je namenjena. To so starostniki, ki potrebujejo družbo, toplino in oskrbo prek dneva, sicer pa lahko bivajo doma. Če so samostojni, v dnevni center lahko pridejo sami ali pa jih pripeljejo sorodniki, če so gibalno ovirani ali celo dementni.

Novogoriškemu centru sta se pridružila še dnevna centra v Desklah in Mirnu. Slednjega so uporabniki poimenovali Hiša dobre volje. Takšna središča so ključ-

na rešitev za izgubo občutka osamljenosti. Bojan Stante to pojasni takole:

»Med osmimi urami v dnevnem centru se uporabnikom toliko zgodi, toliko se pogovarjajo, da pozabijo, da so sicer osamljeni. Ko se vrnejo domov, so utrujeni od tega, kar so tam doživeli, zato lahko zaspijo, tudi brez uspaval.«

Obiskal sem Hišo dobre volje v Mirnu, kjer me je ogrelo dobro razpoloženje dobrovoljk in dobrovoljcev, kot si pravijo uporabnice in uporabniki. Večina sedi za dolgo mizo, kjer je prostora za 20 oseb. Nekateri pridejo le za par uric ali samo na kosilo, drugi uživajo prijaznost osebja

vse od 7. do 17. ure. Prek dneva se tu zamenja do 29 uporabnikov, kar je zgornja meja. Kako dobro se je mirenska Hiša dobre volje zasedrala med ljudi, priča seznam čakajočih, ki želijo postati uporabniki.

Dobri duh te hiše je Tina Krog, večno nasmejana vodja dnevnega centra. Želel sem vedeti, kaj vse se dogaja tem starostnikom?

»Vse od začetka delovanja centra je najbolj pomembno, da vzdržujemo srčno, družinsko vzdušje, ki mora biti pristno. Take ljudi izbiramo za osebje in ta pristnost mora izhajati iz nas. Tako samostojni uporabniki, ki pridejo v dnevni center družiti se in ustvarjati, kot oni z demenco ali drugo zdravstveno težavo, oboji se morajo počutiti sprejete pri nas. Moramo jih čutiti kot svoje lastne mame, tate, none in nonote. Ob tem dobijo vse, od toplih obrokov do ustvarjalnih delavnic. Pri teh smo zelo pozorni, da sodelujejo vsi, po svojih zmogljivostih. Vsak dan jim pripravimo telovadbo, ki je zelo pomembna za njihovo gibljivost. Dobijo kosilo, ki mu sami pravijo »nedeljsko kosilo«. Ženskam, ki so, recimo, 80 let doma kuhale, veliko pomeni, da dobijo kosilo

postreženo na mizo, pa še posode jim ni treba pomivati.

Organiziramo tudi izlete. Šli smo, recimo, s pevskim zborom v Podčetrtek, na košarkarsko tekmo v Ljubljano v Stožice in drugam. Eden naših ciljev je, da imajo uporabniki polno življenje, da doživijo stvari, ki jih doslej še niso, da začutijo sebe v novih izzivih. Nek gospod in gospa sta začela pri starosti 85 let snemati film, in to igrani! Tega ne morejo pozabiti. Pripravimo jim čim več takih drobižkov, ki jih spodbudijo, jim dvignejo samozaupanje in prispevajo k pozitivni samopodobi. Tega sicer ne bi doživeli, če ne bi prihajali v dnevni center.

Tudi pri dementnih uporabnikih svojci opažajo, da se ti skušajo sami pripraviti za odhod k nam. K nam pridejo nasmejeni, četudi morda ne razumejo, kaj se dogaja tukaj, a so radi med nami, saj jih prijazno sprejememo, jih objamemo, se jim nasmehnemo.«

Seznam dejavnosti in dogodkov v poročilu za leto 2019 je tako dolg, da bi ga pripisal veliki organizaciji, ne pa dnevnemu centru za starostnike, za katere skrbijo tri ljubeznive gospe. Ne manjka sprehodov, petja, plesa, skupnega kuha-

nja in pečenja; obiščejo jih psi iz Društva Tačke pomagačke; živahno je medgeneracijsko sodelovanje z bližnjimi šolami in vrtci. Seveda jih redno obiskuje tudi zdravnica, ki preverja njihovo zdravstveno stanje in pomaga pri težavah.

Med dobrovoljkami, ki redno hodijo v dnevni center, ima najstarejša gospa 99 let, sledi ji osemindesetletnica, precej je starih blizu ali čez 90 let. Razmerje med ženskami in moškimi je običajno v korist žensk, včasih pa je skoraj enako število dobrovoljk kot dobrovoljcev. Občani Mirna-Kostanjevica imajo prednost pri vpisu na seznam uporabnikov, sicer pa prihajajo v Miren tudi uporabniki iz drugih, bližnjih občin, sprejeli so gospoda tudi iz zamejstva.

Pogovor z direktorjem Bojanom Stante sva končala z vprašanjem, ali bi tako hišo dobre volje potrebovali tudi v Komnu?

»Vsekakor, saj je Komen, podobno kot nekatere druge občine, kar oddaljen od prvega doma upokojencev, torej od Sežane, pa tudi od nas. Hkrati je taka hiša dobre volje lahko začetek skrbi za starejše občane, pri tem pa ni povezana z zagotovitvijo velikih sredstev.«

Direktor Doma upokojencev Nova Gorica Bojan Stante (desno) z eno od uporabnic dnevnega centra.

Vodja Hiše dobre volje v Mirnu Tina Krog z dobrovoljko Danico, ki ima 98 let in v dobrih 4 letih delovanja centra ni niti enkrat manjkala.

Na izletih se dobrovoljkam in dobrovoljcem včasih pridružijo tudi najmlajši.

Skupina slika večine uporabnic in uporabnikov mirenske Hiše dobre volje.

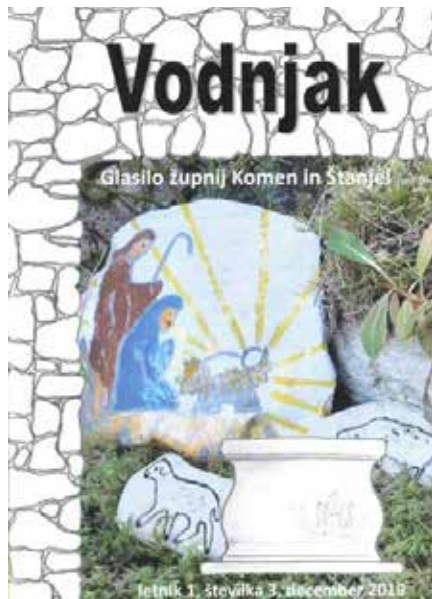
Besedilo: Stane Sušnik
Foto: arhiv Hiše dobre volje

Predstavitev župnijskega glasila Vodnjak

Zavedanje, da tale zapis nastaja v dneh po zemeljskem slovesu očeta slovenskih katoliških medijev, msgr. Franca Boleta, navdaja s pomenljivimi občutki, saj njegovo delo za slovenski medijski prostor odzvanja kot premišljevanje o pomenu pluralnega in dobronamernega poročanja. Župnijskega glasila Vodnjak zagotovo nočemo postavljati ob bok »Boletovim« medijem – reviji, radiu in založbi Ognjišče, bralce Burje želimo namreč le seznaniti z našim delom na področju revijalnega življenja na Komenskem in jih povabiti k prebiranju Vodnjaka, ne moremo pa mimo misli, kako pomembno je k časnikarskemu delu pristopati z odprtostjo duha in jasno željo po predajanju temeljnih bivanjskih vrednot.

Najprej se postavlja vprašanje, kaj sploh je Vodnjak. Vodnjak je glasilo župnij Komen in Štanjel. Tako zaobjema skoraj celotno območje komenske občine, izpačejo samo vasi v dolini Branice, ker sodijo pod župnijo Branica, upravljano iz Goč na Vipavskem. Lahko bi rekli, da je Vodnjak nekakšen verski list – torej revija, ki ponuja vsebino, povezano z duhovnostjo, z vero in s Cerkvijo. Ime Vodnjak ni naključno, in sicer vsaj z dveh vidikov ne. Prvi in tudi poglaviti razlog, da smo na ustanovnem sestanku uredniškega odbora na naslovnico zapisali to besedo, je čisto »zgodovinski«. V komenski župniji je namreč pred leti že izhajalo glasilo z enakim imenom in s podobno vsebino, služilo pa je pravzaprav istemu namenu. Drugi razlog je bolj vsebinske in simbolične narave. Vodnjak je zbirališče vode, simbol duhovne svežine. Tudi naš Vodnjak se trudi s čisto besedo napajati duše, da bi spodbujal to, kar je Jezus razložil Samaritjanki v evangeliju, ki nam je bil spodbuda ob nastajanju prve številke: »Vsak, kdor pije od te vode [iz običajnega vodnjaka], bo spet žejen, kdor koli pa bo pil od te vode, ki mu jo bom dal jaz [Jezus], ne bo nikdar žejen, marveč bo voda, ki mu jo bom dal, v njem postala studenec vode, tekoče v večno življenje.« (Jn 4,13).

Potencialnega bralca gotovo zanima, kaj revija ponuja. Tudi na to vprašanje lahko odgovorimo v dveh točkah. Prvič, popise dogodkov, skupin in osebnosti, ki so povezani z župnijama ter širšim družbenim in zgodovinskim življenjem v naših krajih, z aktivnostmi in spomini torej, ki dajejo našim krajem dušo. V vsaki številki posebno rubriko namenimo dogodkom, ki so se

zarisali na časovno premico od prejšnje izdaje, in predstavimo eno izmed župnijskih skupin, nekatere številke pa tamatsko posvetimo posameznim osebnostim, ki so zaznamovale pretekle čase. Čisto prvi Vodnjak smo tako namenili dekanu Viktorju Kosu ob stodvajsetletnici rojstva, letos septembra pa nameravamo poglobiti vodenje o kobdijlskem rojaku, škofu Antonu Mahničju, saj se bomo decembra spominjali stoletnice njegove smrti. Verski list pa ne more biti zgolj poročevalska publikacija, temveč mora služiti kot sredstvo za prenašanje veselega oznanila (druga točka). Ponujati mora versko vsebino: duhovna premišljevanja in pozitivna sporočila katoliškega nauka. Vedno vključimo duhovno misel in molitev, povezano s časom v letu (bodisi z bližnjim praznikom bodisi z osrednjo temo številke), in izpostavimo osrednjo tematiko, verskega, prazničnega ali, ob pomembnih obletnicah, spominskega značaja. Posebno skrb namenjamo otrokom, mladim in družinam ter starejšim. Prav družine so tiste družbene skupine, v katerih vzniknejo solidarnost, ljubezen, vnema, odgovornost in nenazadnje vera – vrednote, ki jih naša družba iz dneva v dan potrebuje za ohranjanje povezanosti med ljudmi. Naše none in nonoti nam lahko pri tem pomagajo s svojimi zgledi, izkušnjami in spomini. Zanimivo in hkrati poučno je prebirati zapise, kako se je v naših krajih živelo in mislilo včasih, pri tem pa nam je marsikateri utrinek lahko tudi zgled ali opomin za sedanjost.

In kdo ustvarja Vodnjak? Vsak, ki zazna z vsebino ali nazorsko in prostorsko ori-

entacijo revije povezane dogodke, obletnice, spomine, izkušnje, miselne utrinke ipd. ali ga k temu nagovori uredniški odbor, je povabljen, da svoje misli in vede nje v obliki besedila, fotografije ali risbe deli z drugimi. Za končno obliko pa stoji uredniški odbor, sestavljen iz štirih predstavnikov komenske župnije (torej Komna, Brestovice, Gabrovice, Gorjanskega, Škrbine in pripadajočih jim vasi) in dveh predstavnic župnije Štanjel (to je Kobjeglave in Štanjela z okoliškimi vasi). Njegova naloga ni samo izbor in urejanje člankov, ampak tudi iskanje tematik, ki jih je treba v določenem obdobju obravnavati, in načinov za njihovo posredovanje. Tudi tu smo veseli predlogov in pobud, saj se v množici dogodkov, datumov in vidikov na kaj hitro pozabi. Posebno pomembna se nam zdi skrb za oblikovno in jezikovno neoporečnost, saj je vsaka zunanja podoba podpornik in nosilec notranje misli. Med obilico podatkov o nalogah odbora pa ne smemo pozabiti na dejstvo, da pobude za novo glasilo sedanji člani ne smemo pripisati sebi, saj smo do ideje prišli posredno, preko župljana, ki je izrazil potrebo po obuditvi »časnikarskega« življenja v Cerkvi na Komenskem.

Vodnjak trenutno izhaja trikrat na leto, za veliko noč (marca ali aprila), ob začetku šolskega in pastoralnega leta (septembra) in za božič (decembra), dobiti pa ga je mogoče po vseh cerkvah, v katerih se obhajajo redna nedeljska bogoslužja, in v knjižnici. Letos bomo prvič izdali tudi skrajšano različico Vodnjaka, nekoliko ljubkovalno (a vsebinsko čisto resno) poimenovano Vodnjaček. Namen te štiri strani dolge številke je osebna poglobitev v postnem in adventnem času, zato v njej ponujamo razmišljanja o bogoslužnem času in predloge, kako konkretno živeti post in advent.

Če je uvodna misel prispevka razvita iz zapuščine cenjenega gospoda Franca Boleta, naj zaključim z besedami, ki jih je izrekel po prvem letu izhajanje neke druge revije in ki morajo veljati tudi za nas: »Veseli smo tega skromnega uspeha in ponosni smo nanj. Vsaka številka skriva celo zgodovino /.../ Vsaka številka je bila napravljena z udarniškim delom. Naše geslo je bilo: medsebojna ljubezen, vzajemna pomoč.« Naj tudi nas pri delu in branju vodijo te plemenite besede.

Besedilo in foto: Aleks Birsja Jogan,
glavni urednik Vodnjaka

Uspešen zaključek glasbenega leta Pihalnega orkestra Komen

Pihalni orkester Komen je zaključil še eno uspešno glasbeno leto s tradicionalnim božično-novoletnim koncertom praznično na dan samostojnosti in enotnosti v telovadnici Osnovne šole Komen, tokrat z gostujočo Brkinsko godbo 2000. Tudi ta orkester je sestavljen iz mladih glasbenikov, ki se izobražujejo na Glasbeni šoli Sežana, enota Hrpelje in Divača, veliko pa jih nadaljuje pot na srednjih glasbenih šolah in akademijah. Njihov umetniški vodja in dirigent Tomaž Škamperle je s komenskim dirigentom Matijo Tavčarjem osnoval plodno prijateljstvo, kar se je izkazalo že letos oktobra, ko so člani obeh orkestrrov skupaj s Kraško pihalno godbo iz Sežane in Pihalnim orkestrom Divača oblikovali Regijski pihalni orkester Krasa in Brkinov. Ta je ob podpori Glasbene šole Sežana združil 80 najboljših godbenikov v starosti od 13 do 30 let iz vseh štirih pihalnih orkestrrov.

Odličen vtis so pustili na mednarodnem tekmovanju pihalnih orkestrrov najvišje težavnostne stopnje v avstrijskem Grafenegg. V prvem delu koncerta je nastopila Brkinska godba 2000 in nas popelja-

la v osemdesetih dneh okoli sveta. Lepo zaigranim skladbam Elizabeta, Cat Tales II in Somewhere in my memory je hvaležno občinstvo naklonilo glasen aplavz. Oder je nato zasedel domači pihalni orkester z izvedbo skladb Centuria, Sedona, Buffalo Dance in prav posebno »Pisalni stroj« s solistko Laro Colja. Program je povezovala Sinja Spasenič Likar.

Z zadnjimi skladbami v programu so se Komenci spomnili še na 10. obletnico tekmovalnega nastopa v slavni Zlati dvorani na Dunaju. Na odru se jim je z božičnimi melodijami pridružil še Mladinski pihalni orkester Glasbene šole Sežana, podružnice Komen, ter ponovno Brkinska godba 2000. Tako se je skupno z Radetzskym maršem zaključil lep glasbeni večer.

Besedilo: Ana Uršič
Foto: Ana Rojc

Cominum in Iskra navdušila številno tomajsko občinstvo

Mešani pevski zbor Cominum iz Komna pod vodstvom umetniškega vodje Mateja Penka je 25. januarja že na drugi kulturni večer v letošnjem letu v obnovljeno dvorano v Tomaju v goste povabil Komorni zbor Iskra iz Bovca, ki ima bogato, skoraj že 30-letno zgodovino prepevanja, zbor pa vodi Mariza Kovačič.

Več kot 30 komenskih pevcev je svojo ljubezen do glasbe pokazalo ne samo na slovenskih tleh, ampak tudi v tujini, kjer so uspešno nastopili od Francije in Nemčije vse do Srbije. Sodelujejo na različnih tekmovanjih, največji uspeh pa jim pomeni zlato priznanje, ki so ga osvojili na

mednarodnem tekmovanju Adria Cantat v Šibeniku (2016). Pevke zbora Iskra je leta 1992 združil priznani slovenski skladatelj in zborovodja Ambrož Čopi, ki je prvih 10 let zbor tudi vodil, nato je zborovodstvo predal Barbari Kovačič in Urški Kranjc, že četrto leto pa ga vodi učiteljica glasbene umetnosti Mariza Kovačič. Pevci obeh

zborov, ki ponesejo pesem tudi v tujino in nastopajo na različnih tekmovanjih ter prejema vidna priznanja, so na večeru, ki ga je povezoval Uroš Simčič, prejeli obilen aplavz številnega občinstva.

Pevski večer sta organizirala tomajsko KD Srečka Kosovela in Vaška skupnost Tomaj. Čestitke ob prekrasnem večeru,

polnemu milozvočnega petja in na katerem so pevci širili medsebojne vezi, sta v imenu organizatorjev ponesla predsednica KD Doris Orel in predsednik VS Matjaž Žerjal. Še posebej se je pevkam iz Bovca zahvalil predsednik komenskega zbora Matija Ščuka.

Besedilo in foto: Olga Knez

Božični koncert v Brestovici pri Komnu

V nedeljo, 12. januarja, smo v Brestovici pri Komnu organizirali že 10. tradicionalni božični koncert. Kot vsa pretekla leta smo tudi letos k sodelovanju povabili zборе iz sosednjih vasi. Na tokratnem koncertu je sodelovalo pet zborov, in sicer iz Dutovelj, Komna, Opatjega sela, Kostanjevice na Krasu in domači pevski zbor iz Brestovice pri Komnu.

Pevski zbor iz Dutovelj ima dolgoletno tradicijo. O zgodovini oglarstva in petja v cerkvi sv. Jurija v Dutovljah pričajo zapisi tomajske škofije že ob koncu 18. stoletja. Zbor trenutno šteje trinajst pevcev in pevk, različnih starostnih skupin. Letni program pevk je raznolik in temelji v pretežni meri na slovenskih skladateljih. Posebej z veseljem pojejo skladbe domačega skladatelja in dolgoletnega, zdaj že pokojnega, vodjo zbora g. Hermana Kjudra. Danes zbor lepša nedeljske maše in druga cerkvena slavlja pod vodstvom mlade organistke in zborovodkinje Polone Tominec iz Gorjanskega. Ne manjka jim elana in ne ustrašijo se izzivov tudi bolj zahtevnih cerkvenih skladb.

Kot drugi se nam je predstavil domači

pevski zbor iz Brestovice pod vodstvom Hermana Antoniča. Na njegovo pobudo smo imeli letos že deseti božični koncert. Herman Antonič se je rodil v Sesljanu nato preživel otroštvo v Devinu. Sedaj živi v Štivanu, vendar je zaveden Slovenec in B'rstovc, saj so bili njegovi starši iz Brestovice. V veliko veselje nam je, ko nam poslušalci povedo, da smo v zadnjih desetih letih, od kar je organist

in zborovodja Herman, naredili velik napredek v petju.

Naslednji se nam je predstavil cerkveni pevski zbor iz Komna, ki ga sestavljajo pevci in pevke iz Komna, Divč, Svetega, Volčjega Grada in Ivanjega Grada. Pojejo pri nedeljskih in prazničnih mašah, vsako leto se udeležijo tudi dekanijskega srečanja cerkvenih pevskih zborov. Zelo radi pa sodelujejo tudi na takih prireditvah, kot je bila v Brestovici. Dolgoletni organist je Miloš Lozej, zadnjih pet let zbor vodi Nežka Černe Gec. Včasih pa sede za orgle in dirigira tudi Marta Štolfa.

Kot četrti so se predstavili pevci iz Opatjega sela, in sicer kar v treh različnih pevskih skupinah. Mladinski pevski zbor Kras Opatje selo združuje mlade pevke in pevce iz vseh vasi občine Miren Kostanjevica. Deluje že osmo leto in ga že vse od ustanovitve vodi prof. Pavel Pahor. Programsko je zbor usmerjen v prepevanje zimzelenih pesmi s področja slovenske zabavne glasbe, posega pa tudi po svetovni etno, pop in ritmično duhovni glasbi. Trio Tjani sestavljajo tri punce v želji po dodatnem poustvarjanju slovenskih ljudskih pesmi s petjem in igranjem. Običajno ob petju tudi muzicirajo s klavirjem, kitaro in flavto, tokrat pa

so se predstavile le v vlogi pevk. Alenka Marušič je mezzosopranistka, ki se je po večletnem petju v cerkvenem pevskem zboru odločila, da se preizkusi tudi kot solistka. Že tretje leto je učenka solo petja pri prof. Marjetki Luznik na Glasbeni šoli Nova Gorica.

Zadnje večera so se predstavile cerkvene pevke iz Kostanjevice na Krasu. Pojejo pri mašah, sodelujejo na vseh prireditvah v vasi. Vsako leto 11. novembra počasti svojega farnega zavetnika sv. Martina.

Zbor vodi Neva Spačal.

Vsak zbor se je predstavil s čudovitim izborom pesmi, katere so bile vse vrhunsko izvedene, kar je znalo nagraditi tudi občinstvo z dolgimi in bučnimi aplavzi. Na koncu je sledila še skupna pesem Sveta noč v izvedbi vseh zborov. Nato pa so bili vsi nastopajoči in obiskovalci vabljeni v vaško šolo na pogostitev, ki so jo pripravile b'rstovske gospodinje.

Vsem nastopajočim zborom se zahvaljujemo za nastop. Še posebna zahvala

gre glavnemu organizatorju zborovodji in organistu gospodu Hermanu Antoniču, ki že enajst let prihaja v Brestovico in vodi pevski zbor na vajah in sv. maši. Prav posebna zahvala gre vaški skupnosti Brestovica in turističnemu društvu Brest, ki sta pripomogli k izvedbi koncerta. Glede na to da smo prejeli veliko pohval, upamo, da bomo še veliko let organizirali božični koncert in se tako prijetno družili z zbori iz sosednjih vasi.

Besedilo: Jožica Filipčič

Foto: Staša Krošelj

Iz komenske knjižnice

Viktor Kos – spominska razstava

Komenska knjižnica je v mesecu februarju, ko se spominjamo požiga naših vasi in izгона lokalnega prebivalstva, gostila spominsko razstavo velikega moža, ki ga je življenjska pot pri 33 letih pripeljala v Komen kot najmlajšega dekana v škofiji.

Svojo plemenitost je pokazal ob tragediji Komna in okoliških vasi februarja 1944, ko se je nanje zgrnilo nemško maščevanje. S prebivalstvom sta s kaplanom Renerjem delila težke trenutke, v katerih je dekan Kos predstavljal trdno oporo za naše prednike.

Ob njegovi 100. obletnici rojstva je profesorica zgodovine in sociologije, gospa Ivanka Uršič iz Komna, pripravila spominsko razstavo, ob kateri si je vzela čas marsikateri obiskovalec naše knjižnice. Besedilo, fotografije in dokumenti so nas popeljali skozi življenje in delo človeka, ki bo v spominu domačinov ostal še dolgo. K temu bo pripomogla tudi razstava gospe Ivanke, ki si jo boste lahko

ogledali tudi na portalu Kamra – portal, ki ga urejamo splošne knjižnice in oh-

ranja domoznansko gradivo dostopno tudi preko spleta.

Besedilo in foto: Marija Umek

V srcu je glasba doma

Kosovelova knjižnica Sežana vsak četrtek popoldne privabi otroke na pravljico. Udobno se namestijo na malem otroškem oddelku in odpotujejo v pravljичni svet. V četrtek, 13. februarja 2020, pa se je pravljica preselila v večjo čitalnico, saj je v njej bilo toliko nastopajočih, da je potrebovala več prostora. Bila je pa tudi glasnejša, saj so imeli v njej glavno vlogo instrumenti.

Kot je že v navadi v februarju, mesecu kulture, podružnična knjižnica Komen s svojo nepogrešljivo knjižničarko Marijo Umek v sodelovanju z Glasbeno šolo Sežana, podružnico Komen, pripravi glasbeno pravljico, s katero razveseli širše občinstvo. Po nastopih v avli komenske OŠ za zunanjo javnost in treh nastopih za otroke vrtca in šole v Štanjelu in Komnu, smo ji lahko prisluhnili tudi v Sežani.

Tako kot stara žena Mima, ki je živela blizu koncertne dvorane, na katero so jo vezali še otroški spomini, smo z zanimanjem tudi mi čakali na vajo orkestra. A kaj, ko so se instrumenti uprli in povsem neubrano zaigrali. Dirigent je bil obupan. Mima pa je imela zanj moder nasvet: vsakemu od instrumentov naj se posveti in ga spodbudi s prijazno besedo. Tako je vsak od instrumentov dobil zagon in se

zavedel svoje pomembnosti. Instrumenti, na katere so igrali mladi glasbeniki, so se nam predstavili s prijetnimi skladbami. Orkester pa je nato vajo zaključil ubrano in pomiril razburjenega dirigenta. Vsi so se zavedeli pomena spodbudne besede, ki jo poklonimo drug drugemu, in dejstva, da ne smemo nikoli obupati, saj le tako lahko izrazimo tisto, kar nosimo v srcu. Tokrat je to bila glasba.

Besedilo in foto: Marja Filipčič Mulič

Društveno

20 let Športno kinološkega kluba Komen

Športni kinološki klub Komen letos praznuje 20. obletnico delovanja. Tako so se v petek, 28. februarja 2020, ob 18.00 v restavraciji Pri Brajdi v Komnu zbrali člani kluba in povabljeni predstavniki društev in ustanov ter posamezniki, s katerimi ŠKK uspešno sodeluje. To so: Prostovoljno gasilsko društvo Komen, Nogometni klub Komen, Veterinarska bolnica Vipava, Zavetišče za male živali Oskar Vitovlje, gospa Polona Makovec, ki se srečanja žal ni mogla udeležiti, in Občina Komen, ki jo je zastopal sam župan. Najprej so imeli slavnostno sejo, kjer so med drugimi točkami podrobneje poročali o uspešno opravljenem delu in nalogah v preteklem obdobju ter predstavili plan dela za prihodnje obdobje. Na koncu so podelili priznanja članom za dolgoletno

Večer se je začel s slavnostno sejo

pripadnost in delavnost v klubu, in sicer Bernardu Budi za 20 let, ter Miru Fabjanu, Danijeli Počkaj in Ani Gvardijančič za 10 let. Predstavnikom naštetih društev in

ustanov pa so izročili pohvale za uspešno sodelovanje.

Po uradnem delu se je večer nadaljeval v prijetnem kramljanju in druženju.

Komenski župan je v pozdravnem nagovoru pohvalil delovanje ŠKK Komen

Bernard Buda s priznanjem za 20 let članstva v družbi predsednice ŠKK Vere Poljšak

Predsednica kluba in župan sta s skupnimi močmi zarezala v slavnostno torto

Besedilo in foto: Suzana Stanko

KRD Brce na izletu v Avstriji

Po skoraj treh letih smo se člani KRD Brce iz Gabrovice pri Komnu podali na izlet. Ker je bil december, smo si za destinacijo izbrali adventni sejem v Salzburgu. Ogledali smo si tudi rudnik soli, kjer so nam prikazali, kako so včasih pridobivali to belo zlato v alpskih gorah. Vreme nam ni bilo prav naklonjeno, vendar smo se hitro nalezli vzdušja med stojnicami, kjer poleg hrane in pijače prodajajo tudi najrazličnejše rokodelske stvaritve. Žal pa si bomo izlet zapomnili po mrzlih sobah v prenočišču.

Naš prvi abonma se je iztekla. Z obiskom smo zadovoljni, saj si je predstave poleg abonmentov ogledalo še veliko neabonentov. To nam pove, da smo se prav odločili, ko smo pripravili štiri gledališke večere, ki so imeli vnaprej določen datum, in da moramo naslednje leto nadaljevati. Predvsem pa moramo biti pozorni pri izbiri programa. Pri tem so

nam v pomoč vse povratne informacije gledalcev, zato kar pogumno povejte svoje mnenje.

Ker smo bili nad martinovim poho-

dom tako navdušeni, že izbiramo novo progo za spomladanski pohod in tako poskrbimo, da bo naš zdrav duh imel tudi zdravo telo.

Besedilo in foto: KRD Brce

Domači turistični vodniki postajajo aktivni promotorji lokalnega turizma

Po lanskoletni uspešni izvedbi enajstih promocijskih brezplačnih vodenjih ob 21. februarju, mednarodnem dnevu turističnih vodnikov, so jih člani Društva turističnih vodnikov Krasa in Brkinov letos pripravili štirinajst. Razporejeni v dva vikenda (dva dogodka sta žal zaradi dežja tik pred zdajci bila odpovedana) so, razpršeni po vseh petih matičnih občinah: Divača, Hrpelje - Kozina, Komen, Miren -

Kostanjevica in Sežana, na plano izvabili skoraj 300 obiskovalcev.

Od dobri medijski podpori, ki jo je bila akcija deležna letos, so izletniki prišli na matični Kras in v Brkine od blizu in daleč, kar nekaj jih je bilo iz zamejstva in osrednje Slovenije. »Dodatno smo bili veseli domačinov, saj se ti bolj redko odločijo za voden ogled domačega kraja. In če je ta še podprt z zanimivimi zgodbami, se

gostom tako odpre pahljača zanimivosti o lokalni naravi in kulturi, ki se jih prej niso zavedali ali jih poznali. Glas o nas se tako širi, postajamo bolj znani in iskani in ne nazadnje se tako tudi trasira pot za trajnostni turizem, ki je letos bila osrednja tema,« je povedal Bogdan Macarol, ki drugo leto vodi društvo. Od leta 2009 je sicer tečaj in izpit za lokalnega vodnika na našem območju pridobilo 191 oseb, 98 jih še ima veljavno licenco, od tega jih je večina aktivnih tudi včlanjenih v stanovsko društvo. »Naše poslanstvo je povezovanje in dodatno usposabljanje članov na temo vsebinskih in organizacijskih znanj in veščin; kot ključna vez med destinacijo, ponudniki in turisti postajamo tudi sogovorniki pri soizvedbi turističnih dogodkov in projektov v občinah in celi regiji, čedalje pomembnejše je tudi ozaveščanje domačinov in prišlekov o nujni po trajnostnem razvoju, kje ima mehki turizem pomembno mesto,« je še dodal Bogdan.

Promocijska vodenja ob prazniku turističnih vodnikov se od leta 1990 pod okriljem WFTGA – Svetovne zveze društev turističnih vodnikov organizirano iz-

Kraške pastirske hiške so pomemben del identitete prostora Krasa. Foto: DTVKB

vajajo po celem svetu, od leta 2016 tudi v Sloveniji, letos je tako v naši državi bilo v 40 krajih 65 dogodkov.

V občini Komen so v organizaciji domačega društva vodnikov s pridruženimi partnerji letos izpeljali tri dogodke. Vodnica Nadja Mislej Božič je goste popeljala po krožni poti od hiške do hiške v okolici Gorjanskega. Na pet urnem sprehodu so si ogledali sedem suhozidnih hišic, šest od teh že obnovljenih od skupnih osem, a različnih med seboj, ki so nastajale s pomočjo mojstrov kraške suhozidne gradnje pod okriljem Univerze za tretje življenjsko obdobje Kras. Sedmo hišico so nedavno obnovili s sodelovanjem članov veteranskega društva Kras 91, zaslužen postanek pa si privoščili v koči Kraških gadov ob prijetni pogostitvi domačinov. »Ob pripravah na vodenje sem si zadala, da udeleženci, ki prihajajo od drugod, tokrat je bila večina iz Ljubljane, pričenjajo razumevati in sprejemati Primorsko, posebej prostor Krasa drugače: skozi delo za preživetje, brez presežkov. Ob meji, ki še vedno obstaja in ob kateri se pripadniki dveh kultur soočajo in odločajo o uporabi materinščine. V tem občutljivem prostoru skorajšnjega prepletanja kultur je slovenski jezik vrednota, ki je morda nekdo, ki prihaja iz osrednje Slovenije ne doživlja na enak način,« je po vodenju povedala Nadja in dodala: »Ko pripovedujemo o tritoočletni preteklosti, govorimo o minljivosti, o tem, kaj še ostane za človekom in zakaj je posamezni človek pomemben? Kakšna bi bila stvarnost brez človeka in njegovih dosežkov? Brez dr. Karla Štreklja, Antona Štreklja, Marjana Rožanca, pa še koga za-

služnega, da ohranjamo spomin nanj in njegovo zapuščino?«

V družbi vodnice Sonje Ščuka so obiskovalci naredili sprehod po sveže očiščenem delu gradišča Debeli griži, ki je največje nižinsko gradišče na Krasu. »Obsežne večletne aktivnosti in raziskave so prinesle marsikatero novo spoznanje. V sodelovanju z zavodom Krasen Kras smo si skupaj ogledali vzdrževane in ponovno očiščene površine znotraj Debele griže. Na ta način se varujejo mogočni obrambni suhi zidovi, ki so sedaj lepo vidni in s svojo lepoto privlačijo obiskovalce. Obiskovalci so si poleg razlag, ki so jih popeljala v svet prazgodovinskih utrjenih naselij, z zanimanjem ogledali tudi zunanje očiščene površine v smeri proti Komnu, kjer so si med ostalim lahko ogledali nekdanji kamnolom za pridobivanje kamna, ki je bil baje še v rabi do leta 1938,« je povedala Sonja.

Za tretje doživetje na tleh naše občine je poskrbel vodnik Silvan Pipan. Krožno pot po poteh zaledja soške fronte, ki je bila največja gorska bitka vseh časov v človeški zgodovini, je začel v Preserju in jo nato navezal na Sveto in tamkajšnjo cerkev svetega Tilna ter nato na še številne vidne ostaline izpred stoletja: kaverne, vojaški vodovod, vojaško bolnišnico in pokopališča padlih v 1 svetovni vojni.

Odzivi in skupni zaključki ob letošnjih promocijskih vodenjih nas napeljujejo k razmišljanju, da spričo klimatskih sprememb, s katerimi smo soočeni ob milih zimah zadnjega desetletja, začnemo lokalno še bolj delovati v smeri celoletnega turizma. Ob tem, ko je turizem najhitreje rastoča gospodarska panoga v svetu - in

Prazgodovinsko gradišče Debeli griži je v zadnjih letih razkrilo marsikatero novo spoznanje. Foto: DTVKB

grožnja z koronavirusom bo ta trend začasno le zmanjšala - se velja še bolj resno tudi umestiti v svetovne turistične tokove in nas pogumno zarisati na svetovni turistični zemljevid. Da bo pri tem vloga vodnikov še bolj pomembna, kot je bila do sedaj, je na tematskem večeru o turističnih vodnikih, ki je bil v Lipici sredi februarja, podčrtala tudi Mateja Kregar Gliha, predsednica Argos - Društvo regionalnih turističnih vodnikov Slovenije, ki je izpostavila: »Ker je osebno turistično vodenje živa interakcija med obiskovalci in vodnikom, v dobra vodenja se namreč vpletajo čustva, je destinacija ob angažmaju vodnikov tako predstavljena v povsem drugačni luči, kot ob uporabi zgolj razlag in opisov preko digitalnih tehnologij.«

Letos je februarско darilo turističnih vodnikov – podarjeno pristno doživetje – doživelo tudi podporo med raziskovalci. Na univerzi v Oxfordu so namreč ugotovili, da je bil umski razvoj kot tudi hvaležnost in radodarnost otrok večja, če so med odraščanjem doživeli več doživetij, kot so na primer dobri izleti in dobili manj materialnih stvari, kot so bile igrače. Tudi druge študije kažejo, da sreča prihaja od doživetij in ne materialnih stvari, pri slednjih je ta le kratkotrajna, in to velja za ljudi vseh starosti. Za naslednje leto domači vodniki tako napovedujejo, da tudi ne bodo skoparili s »podarjanjem sreče«. Radi pa jo bodo delili v vami tudi preko leta.

Tematski večer na temo turističnih vodnikov je potrdil, da so vodniki ključni člen med gosti, destinacijo in ponudniki. Foto: DTVKB

Besedilo: Bogdan Macarol

Društvo »Kraški slavček« Kobjeglava

V začetku 20. stoletja so začela v mnogih vaseh nastajati kulturno-prosvetna društva, ki so bila gonilo družbenega življenja na vasi. Tudi v Kobjeglavi in Tupelčah so leta 1904 ustanovili Pevsko in bralno društvo »Kraški slavček« Kobjeglava. Ustanavljanje ni potekalo tako gladko, kot so predvidevali. Podobno kot v politiki je bila tudi na vasi očitna delitev na klerikalce in liberalce. V časopisu Primorski list (20. oktober 1904) so napisali: »Pri nas snujejo bralnopevsko društvo. To ne bi bilo nič takega, ker izobrazba le koristi. Ali pri nas snujejo baje bralno pevsko društvo za to, da pridejo po tem potu do plesov in sicer društvenih, ker jim javne županstvo prepoveduje.« Zlasti duhovnik z ožjimi sodelavci je bil ostro proti nekaterim dejavnostim, zlasti proti plesom, ki so jih v društvu planirali. V časopisu Soča (21. januar 1905) je takratni župnik v Kobjeglavi napisal: »Tudi v Kobjeglavi se snuje društvo, ki je pa protikatoliško. To razvidim že iz tega, ker si išče prostora v gostilni. Obračam se do vas, krščanske žene in otroci, da me podpirate, da se društvo razpusti. Pustite torej društvo, kjer se pelje umazano in nečisto življenje. Kdor ne izstopi, naj ne pride k izpovedi ne zdaj ne o Veliki noči, ker jaz mu ne morem dati odveze in tudi sv. oče papež ne.« Predstavniki društva so v naslednji številki časopisa Soče odgovorili: »Da, da, gospod nunček Čenček, gori citirani listi vam ugajajo in tudi vam povemo zakaj: Vi in vaša compagnia bel-la bi radi imeli ljudstvo še na vrvici, radi bi, da bi ljudstvo ostalo v temi, zakaj v kalni vodi se dobro ribari. Toda mi smo ustanovili društvo iz tega namena, da se ljudstvo izobrazí v vseh mu potrebnih vedah, da se mu odpro oči, da ve samo, kaj je zanj dobro, kaj slabo. Slednjič povemo lahko še, da naše društvo vrlo napreduje ter šteje vže blizu 60 članov, kateri kaj pridno segajo po časniki.«

Kljub vsem težavam in nasprotovanju so konec leta 1904 ustanovili Pevsko in bralno društvo »Kraški slavček« Kobjeglava. 18. oktobra 1904 so zaprosili C. kr. namestništvo v Trstu za dovoljenje, v novembru so potrdili Pravila delovanja društva, 8. decembra 1904 so imenovali odbor društva in tako so lahko začeli z delom. Deloval je moški in mešani pevski zbor, gledališka skupina in kasneje so

Drašček s člani društva (hrani Jožef Abram)

imeli tudi knjižnico.

Prvo prireditev so imeli 4. junija 1906. Po pozdravu predsednika je mešani zbor zapel pet pesmi, zaigrali so veseloigro Filozof in burko Prismojeni kaznjene, na koncu je bila prosta zabava s plesom. Od takrat dalje so imeli vsako leto za binkoštni ponedeljek prireditev, na kateri je pel mešani pevski zbor, odigrali so eno ali dve igrici, včasih so sodelovali tudi člani društev iz sosednjih vasi. Na koncu prireditve je bila prosta zabava s plesom, kar je omogočilo finančno delovanje društva. Večkrat so imeli tudi tombolo, največjo leta 1910, ko je bilo okrog 2000 obiskovalcev. Društvo je nastopalo tudi v okoliških krajih (Štanjel, Komen, Pliskovica, Cerknica, Trst, ...). Leta 1914 je bila zadnja prireditev pred vojno, saj kasneje vojni čas tega ni omogočal.

Že ob ustanovitvi je imelo društvo namen ustanoviti knjižnico. Da ne bi zaostajali za drugimi občinami, so začeli akcijo, da bi knjižnico čim prej ustanovili. Tu so naleteli na težave, saj so nekateri menili, da je knjižnica nepotrebna, da je to potrata denarja, ljudje pa se bodo pokvarili z branjem pohujšljivih knjig, ki niso iz župnijske knjižnice. Člani društva so pri ustanovitvi knjižnice končno uspeli in jo odprli 19. marca 1908. V ta namen so zbirali sredstva, ki so ostala od prireditve. Za knjižnico je župan dal 200 kron (iz donacije 2000 kron dr. Josipa Abrama), nekaj je bilo še drugih donacij. Po otvoritvi je knjižnica uspešno delovala in širila svoj fond knjig.

Vaščani so z veseljem sodelovali pri prireditvah, zlasti mladina pa je bila navdušena nad plesi. Nekateri, zlasti župnik, so nasprotovali plesom. Tako so 15. septembra 1926 zapisali v Goriški straži: »Ples sam na sebi je celo dober, da postane telo okretnejše. Toda takih nedolžnih plesov, vsaj kjer pleše napol zrela mladina moderne afrikanske plese v tesnem objemu, pa prav gotovo ni. Največ razbrzdanosti se zgodi na plesiščih, kjer se mladini vžiga spolna sla.« Tudi županstvo v Kobjeglavi je skušalo z dajatvami preprečiti plese, vendar brez uspeha.

Med prvo svetovno vojno in nekaj let po njej društvo ni delovalo. Kar precej prizadevanj za obnovo društva je bilo in društvo je tako leta 1924 ponovno zaživelo ter delovalo podobno kot pred vojno, v predstave pa so morali vključevati tudi italijanske deklamacije. Nov zagon je društvo dobilo leta 1925 s prihodom župnika Ivana Draščka, ki je bil zelo aktiven na mnogih področjih. Sodelovanje med člani društva in župnikom je bilo zelo dobro. Že maja 1925 so na prireditvi igrali igri Lažizdravnik in spevoigro Kovačev študent. Pod vodstvom in v režiji Draščka so člani društva in ostali vaščani leta 1927 priredili Pasijonsko igro. Igrali so jo dvakrat, vsakič je bilo okrog 3000 gledalcev. Igra je dosegla zelo velik uspeh, vendar so jo fašisti prepovedali, ker je bila v slovenskem jeziku. Tako so v tem letu slovenska društva prenehala delovati. Za cerkvene in včasih tudi druge potrebe je še vedno deloval moški

pevski zbor.

Od leta 1928 do konca leta 1945 društvo zaradi italijanskih prepovedi in vojne ni delovalo, leta 1945 pa je obnovilo delo. Že septembra 1945 je imelo v Kobjeglavi prireditev, med drugim so igrali

igrice Tri sestre ter Čevljar in krojač. Sodelovali so tudi na prireditvah v drugih krajih (Gabrovica, Brestovica, Sovodnje, Kopriva, ...), kjer so poleg petja tudi igrali (Vdova Rošlinka, Kovačev študent). Kasneje je delovanje malo zmrlo, vendar je

po letu 1953 imel moški zbor spet nekaj nastopov na proslavah (Štanjel, Gornja Branica), ker je takratna oblast to želela. Po tem letu je delovanje društva zamrlo. Še vedno je deloval cerkveni mešani pevski zbor in še danes deluje v zmanjšanem obsegu.

V Kobjeglavi so konec septembra 2007 proslavili vaški praznik sv. Mihaela in pri tem ponovno po mnogih letih predstavili komedijo Vdova Rošlinka, kjer so nastopali vaščani Kobjeglave in Tupelč, ki so bili pretežno člani takrat obnovljenega društva Kraški slavček. S tem je društvo Kraški slavček Kobjeglava-Tupelče po več desetletjih ponovno zaživel. Igro so ponovili novembra 2007 v Gračišču, leta 2008 v Biljah, Horjulu, Grgarju, Komnu in Braniku, oktobra 2009 v Kostanjevici, maja 2011 v Štanjelu in junija 2012 v Sežani. Društvo je še vedno aktivno, organizira kulturne prireditve, pohode, delovne akcije in še veliko drugega ter je gonilna sila dogajanja na vasi. Za svoje delovanje je društvo leta 2017 prejelo občinsko priznanje.

Besedilo: Jožef Abram

Foto: Ana Rojc

Kmetijstvo in gozdarstvo

Pinijev sprevodni prelec

Ne dotikajte se dlakavih gosenic in njihovih zapredkov!

V eni izmed lanskih številčk občinskega glasila smo pisali o namnožitvi Hrastovega sprevodnega prelca. Tekom letošnje jeseni in zime pa v primorskih gozdovih opažamo tudi precejšnje povečanje številčnosti njegovega ožjega sorodnika – Pinijevega sprevodnega prelca (*Thaumetopoea pityocampa*).

Njegova gosenica, poleg škode na drevesih, povzroča neprijetne in včasih nevarne alergene reakcije pri ljudeh in živalih. Do alergij običajno prihaja spomlad, zlasti med marcem in junijem, zaradi neposrednega kontakta z gosenico ali njenim gnezdrom ali posrednega stika z v zraku razpršenimi toksičnimi dlačicami. Reakcija se prične 1-12 ur po kontaktu in se kaže v intenzivnem in neprekinjenem srbenju.

Kljub dolgoletni prisotnosti v našem okolju so prelci pogosto podcenjena nevarnost obiskovalcem gozdov.

Razširjenost

Prav gotovo ste že opazili bele svilene zapredke na koncih borovih vej. To so gnezda, ki jih spredejo gosenice molja borovega prelca. Ta toploljubna vrsta nočnega metulja je doma v mediteranskih deželah, pri nas se nahaja na robu svojega areala, saj zelo težko prenaša nizke zimske temperature.

V Sloveniji smo ga prvič opazili leta 1904 v Komnu in njegovi okolici. Tja se je razširil iz Furlanije, kjer je bil zabeležen šest let pred tem. Leta 1906 je bil pri nas že tako razširjen, da so ga začeli zatirati, saj je v mladih borovih nasadih povzročal veliko škode. Posebej izrazite namnožitve so bile zabeležene med letoma 1944 in 1950. Tako je na primer leta 1949, na slabih 260 ha borovega gozda, znašala stopnja objedenosti iglic od 25 do 100 %. Naslednje leto, t.j. 1950, so zato v kraški regiji množično zatirali gosenice z odstranjevanjem zapredkov ter celo z uporabo insekticidov. Z letalom so

Mlado gnezdo pinijevega sprevodnega prelca.
Foto: Matej Kravanja

Odrasel metulj samec pinijevega sprevodnega prelca (<http://www.naturalezaparatodos.es>).

prepršili več kot 1.500 ha nasadov črnega bora s Pantakanom E-16,5.

Danes v Sloveniji vrste načrtno ne zatiramo več, ker se je njena gostota ustalila znotraj sprejemljivih meja. Geografsko je prisoten v zahodnem delu Slovenije, v regijah Istre, Krasa in Severne Primorske. Z z višanjem povprečnih letnih temperatur pa se je v zadnjih letih začel pojavljati na višjih nadmorskih višinah. Razširil se je na območje severno od Tolmina, okoli Loga pod Mangartom, Bohinjske Bistrice pa tudi na novih lokacijah v južni Sloveniji okoli Ilirske Bistrice.

Življenjski krog

Metuljčki molja letajo v mraku in ponoči, od začetka julija do konca avgusta. Posamezen metulj živi le 2 do 6 dni in se ne prehranjuje. Samice po parjenju odložijo na borove iglice okrog 200 zelenkastih jajčec, na vrhu vej in v zunanem, zavetrnem delu krošnje. Skupek zakrijejo in prelepijo s srebrnimi krilnimi luskicami.

Po mesecu dni se iz jajčec izležejo gosenice in že takoj pričnejo z gradnjo gnezda. Trden zapredek je na začetku majhen in se povečuje z rastjo gosenic. Na njegovem dnu lahko opazimo veliko iztrebkov, ki jih gosenice izločijo čez dan - v času mirovanja. V zavetju noči pa se v procesiji (sprevodu, koloni) odpravijo na obžiranje iglic.

Vse gosenice sledijo eni niti, ki jo izloča vodilna gosenica, zato si sledijo v procesiji ena za drugo. Svileni nit izločijo tudi na poti do hranjenja in se po njej spet vrnejo v gnezdo, zato so napadene veje prepletene s posameznimi svilenimi nitmi. Najprej obžrejo iglice na veji z zapredkom, kasneje napadejo sosednje veje in pri manjših drevesih cele krošnje. Če hrane zmanjka na prvem drevesu, se preselijo na drugo in si tam zgradijo nov zapredek. Na posameznem drevesu lahko zgradijo tudi do 30 gnezd. Napadene

veje so lahko popolnoma gole, ali pa na njih ostanejo posamezni štrclji obžrtih iglic, ki se kasneje posušijo. Zatem se posušijo cele veje in ob močnem napadu tudi drevo. Poškodovana drevesa ali veje si le izjemoma opomorejo, napad pa pomeni zmanjšanje prirastka in povečano občutljivost drevja na sekundarne škodljive organizme.

Gosenice zimo preživijo v zapredkih na drevesu. Že kmalu po otoplitvi, lahko tudi v toplih zimskih obdobjih, se ponovno aktivirajo, in še en mesec žrejo v krošnjah dreves. Spomladi, navadno v marcu in aprilu, se v procesiji spustijo na tla in iščejo mesto za zabubljenje. V tem obdobju pridemo ljudje najpogosteje v stik z njimi in so nam najnevarnejše. Gosenice se zakopljejo v vrhnjem sloju tal, spredejo svetlorjav kokon in se v njem zabubijo. V primeru neugodnih vremenskih razmer lahko v tleh ostanejo zabubljene do 7 let. Razvojni krog se zaključí, ko se po približno enem mesecu iz bub izležejo odrasli osebk - metuljčki moljev.

Škodljivi vplivi na zdravje ljudi in živali

Gosenice so na hrbtni strani črno sive z rdečo proggo, po trebuhu pa so rumene. Telo gosenic je pokrito s številnimi strupenimi ožigalnimi dlačicami, ki so obrambni mehanizem pred napadalci (npr. pticami in malimi glodavci).

Gosenice pinijevega sprevodnega prelca v procesiji. Foto: François-Xavier Saintonge, Forest Health Department, Bugwood.org

Drobne in lomljive dlačice ob stiku s kožo in sluznicami, tako pri ljudeh kot pri živalih, povzročajo vnetja s srbečico, vnetja kože, vnetje očesnih veznic in vnetje žrela. Dermatitis se kaže večinoma kot rdečkast buničast izpuščaj, mehurčast izpuščaj ali kot draženje kože. Čeprav redko, stik z dlačicami povzroča tudi težave z dihanjem in astmo ter v izjemnih primerih anafilaktični šok. Ekstremne reakcije se pojavljajo pri nizkem deležu

izpostavljenih ljudi, ki so bolj občutljivi, vendar lahko ob ponavljajoči izpostavljenosti občutljivost zelo hitro naraste tudi pri odpornejših osebah. Najbolj občutljiva populacija so otroci in starejši ljudje. Pri hujših oblikah goseničnega dermatitisa in pri težavah z dihanjem je potrebno poiskati zdravniško pomoč, pri tem pa je zdravnika potrebno opozoriti na kontakt z gosenicami.

Tudi pri živalih (predvsem psih, pa tudi konjih, govedu in divjih živalih) lahko neposreden stik s strupenimi dlačicami gosenic, bodisi pri zaužitju ali vdihu, povzroči močno otekanje ter vnetje sluznice ustne votline in jezika, pretirano slinjenje in oteženo dihanje. Ko pride pes v stik s strupenimi dlačicami, lahko brez veterinarske pomoči zaradi zadušitve tudi umre. Dlačice, ki pridejo v ustno votlino povzročijo postopno odmiranje tkiva, kužkom lahko zaradi tega odmre del jezika. Pri tem ni nujno, da pes polize živo gosenico, v stik z dlačicami lahko pride na živali ali na tleh.

PRVA POMOČ

Nacionalni inštitut za javno zdravje priporoča pri stiku z dlačicami gosenic prelecev naslednje ukrepe:

- oblačila, na katerih predvidevamo, da so dlačice gosenic, najprej presesamo s sesalnikom in jih nato previdno slečemo, da čim manj dlačic pride v stik s kožo; oblačila nato operemo ločeno od ostalega perila;
- prizadeto kožo na srbečih mestih prelepimo in odlepimo s samolepilnim trakom, da odstranimo dlačice;
- nato kožo speremo z milom in vodo, razdraženo kožo posušimo brez dotikanja (na zraku ali s sušilnikom za lase s hladnim zrakom);
- srbeče mesto hladimo z ledom, po potrebi obiščemo zdravnika (pri pregledu zdravnika obvestimo o stiku z gosenicami).

Gosenični dermatitis (<https://www.doctorpino.es>)

Ukrepi za zatiranje

V gozdnem prostoru se Pinijevega sprevodnega prelca zaradi varovanja gozda ne zatira več, ker praviloma na odraslem drevju ne povzroča obsežnih škod. Zaradi tveganja za zdravje ljudi in živali pa je zatiranje smiselno predvsem v okolici prebivališč ter na drugih območjih s stalno prisotnostjo ljudi in domačih živali. Zaradi vrste negativnih posledic, ki jih povzročajo stiki z gosenicami in njihovimi ostanki, veljajo naslednja priporočila:

ročila:

- izogibajmo se s prelci napadenih dreves;
- v vetrovnem vremenu se ne zadržujemo v bližini močno napadenih gozdov;
- ne dotikajmo se gosenic ali njihovih zapredkov. To poučimo tudi otroke;
- pse in druge hišne živali izurimo ali jih pridržimo, da preprečimo stik z gnezdi ali gosenicami;
- za izvedbo zatiralnih del je praviloma odgovoren lastnik zemljišča, zato mo-

ramo odstranjevanje zapredkov prelec na površinah, katerih smo lastniki, zagotoviti sami, izvede pa naj ga le za to usposobljen izvajalec.

Več priporočil in koristnih informacij o goseničnem dermatitisu, ki ga povzročata Hrastov in Pinijev sprevodni prelec je na voljo na spletnih straneh Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ): <http://www.nijz.si> ter Gozdarskega inštituta Slovenije: <http://www.zdravgozd.si>.

VIRI:

Zavrtanik Z., Košček B. 2016. Pinijev sprevodni prelec, *Thaumetopoea pityocampa* (Denis & Schiffermüller, 1775). Novice iz varstva gozdov 9: 20–21.

Kafol A. 1951. Iz zgodovine pinijevega sprevodnega prelca pri nas. *Gozdarski vestnik*, 9: 243–246.

<https://www.doctorpino.es/skin-reactions-exposure-pine-processionary-caterpillar-thaumetopoea-pityocampa/>

<https://www.zdravgozd.si/prirocnik/zapis.aspx?idso=578>

http://www.fito-info.si/OrgCirs/OpisiSkod/vsi/tha_pity.htm

<https://www.forestryimages.org/>

<http://www.naturalezaparatodos.es/2015/05/18/procesionaria-del-pino/>

Zavod za gozdove Slovenije
Območna enota Sežana
Matej Kravanja

Gradnja gozdnih vlak v zasebnih gozdovih

Gozdna vlaka je grajena ali negrajena gozdna prometnica, namenjena spravilu lesa s praviimi sredstvi. Zakonske osnove za gradnjo vlak so v Zakonu o gozdovih, Zakonu o gradnji objektov, Zakonu o urejanju prostora in Pravilniku o gozdnih prometnicah.

Lastniki gozdov ne smejo graditi vlak vse povprek po lastni presoji. Za gradnjo si morajo v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije (ZGS) pridobiti določena dovoljenja.

O nameri za gradnjo je potrebno obvestiti revirnega gozdarja, ki preveri, če je gradnja na določenem območju

dopustna. Vlak na primer ni dovoljeno graditi v strugah hudournikov in potočkov. Priporočamo, da si predhodno na občini pridobijo lokacijsko informacijo. Vlake morajo biti s strani ZGS opredeljene v tehnološkem delu gozdnogojitvenega načrta, kjer je določena tehnologija gradnje, tehnični elementi vlake, kot so širina, podolžni in prečni naklon, odvodnjavanje in ukrepi za preprečevanje erozijskih procesov. Dejstvo, da so z vlakami povečini še neodprti zahtevni, strmejši tereni, narekuje gradnjo z bagrom ali rovokopačem, da se prepreči prekomerne poškodbe drevja na pobočjih. V primeru, da je nameravana gradnja na terenih z naklonom večjim od 50 % v neposredni bližini habitatov redkih in ogroženih živalskih in rastlinskih vrst, pobočjih hudournikov, mora ZGS izdelati posebno presojo gradnje gozdne vlake na gozd kot ekosistem in na kmetijska zemljišča. V presoji se lahko predpiše dodatne ukrepe za preprečevanje škodljivih vplivov na okolje.

Sledi prenos načrtovane vlake na teren ali trasiranje in izbira, označitev drevja za posek na trasi. Traso se na terenu označi s količki ali s trakovi. ZGS izda Odločbo o odobritvi poseka izbranih dreves, ki ne velja kot soglasje ZGS za gradnjo vlake. Vse grajene vlake so po uredbi o razvr-

ščanju objektov glede na zahtevnost enostavni objekti, zato zanje ni potrebno gradbeno dovoljenje. Revirni gozdar je dolžan spremljati potek gradnje. Po končani gradnji mora preveriti skladnost vlake s tehnološkim delom gozdnogojitvenega načrta in jo z ustrezno tehnologijo posneti in vrisati v gozdnogojitveni načrt.

V razdrobljeni gozdni posesti pa pogosto smotrne vlake potekajo preko parcel večih lastnikov. V tem primeru morajo lastniki podpisati overjeno soglasje k gradnji in uporabi gozdne vlake preko svojih parcel. Isto velja tudi za parcele, ki so v solastništvu.

Besedilo: Zavod za gozdove Slovenije,
OE Sežana
Foto: Arhiv ZGS

Energetska učinkovitost v gospodinjstvu – kaj moramo vedeti pri ogrevanju z lesom

Pri zgorevanju polen ima največji vpliv na onesnaževanje in izkoristek kurilne naprave uporabnik.

Pri zgorevanju lesa poteka kemični proces, pri katerem dobimo poleg željene toplote, zaradi katere izvajamo proces zgorevanja, tudi ogljikov dioksid (CO₂) in vodno paro (H₂O). Ker pa v praksi v kurilnih napravah ne moremo zagotoviti idealnega – popolnega zgorevanja, nastajajo tudi nezaželeni produkti zgorevanja kot so CO, CxHy, nezgoreli ogljik (C) v obliki saj ipd. Ti produkti nepopolnega zgorevanja so nezaželeni tako z energetskega kot tudi okoljskega vidika, v bivalnem okolju pa ogrožajo tudi zdravje ljudi.

Za čim bolj popolno zgorevanje so pomembni temperatura, količina kisika, čas ter les (vrsta lesa, vlažnost, velikost

kosov). Osnovni problem zgorevanja lesa je, da je v njem več kot polovica gorljivih komponent hlapnih. To pomeni, da iz lesa v fazi sušenja najprej izhlapi vlaga, v fazi segrevanja lesa pa hlapne gorljive sestavine (npr. CO, CxHy) izhlapijo ne glede na to, ali so zagotovljeni pogoji za popolno zgorevanje teh hlapnih sestavin, in tudi ne glede na to, ali se toplota, sproščena pri zgorevanju, lahko porabi ali ne. Osnovna naloga kurilne naprave je zagotovitev popolnega zgorevanja tudi hlapnih gorljivih sestavin lesa in ne samo lesnega oglja (C). Bolj vlažen kot je les, težji so pogoji zgorevanja.

Popolnost zgorevanja se lahko presodi po velikosti in barvi plamena ter barvi dimnih plinov. Tako rdeč in temen plamen pomeni nepopolno – slabo zgorevanje,

svetel plamen sprejemljivo zgorevanje, rumeno-zlat plamen pa dobro zgorevanje hlapnih gorljivih sestavin. Če je temno rdeč plamen še kratek pri na novo naloženem gorivu v kurišče, gre za zelo slabo in nesprejemljivo zgorevanje, kar se vidi tudi po temnem dimu, ki se kadi iz dimnika. Če je plamen temno rdeč, gre za zelo slabo in nesprejemljivo zgorevanje tako z okoljskega, požarnovarnostnega, energetskega in zdravstvenega vidika. Temno rdeča barva plamena pomeni, da majhni delci goriva ne zgorijo zaradi pomanjkanja kisika ali prenizke temperature. Ti nezgoreli delci pa potujejo z dimnimi plini v okolico, nekaj pa jih ostane tudi na stenah kurilne naprave, dimniškega priključka in dimnika.

SLABO: Temno rdeč plamen in temen gost dim na vrhu dimnika sta pokazatelja zelo slabega zgorevanja lesa, kar pomeni visoko vsebnost saj ter škodljivih plinov za okolje (CO, ...).

DOBRO: Svetel rumeno-zlat plamen in neviden svetel dim (vsebuje večinoma paro) je pokazatelj dobrega zgorevanja lesa.

Za čim bolj popolno zgorevanje zagotovimo primerno suh les, ki naj bo sušen vsaj eno sezono, ter zadostno količino kisika pri zgorevanju. Popolno zgorevanje nudi najboljši energijski izkoristek in je zelo pomembno za naše zdravo in čisto okolje. Uporabljajmo domačo energijo za ogrevanje našega doma na pravilen način!

GOLEA – Ustvarjamo obnovljivo prihodnost!

Zastopnica pacientovih pravic Jožica Trošt Krušec svetuje iz ZPacP, 2. del

V kolikšnem času po pregledu moramo od zdravnika specialista prejeti izvid specialistične obravnave oziroma pisno strokovno mnenje?

Skladno z določili Zakona o pacientovih pravicah – ZPacP pacient prejme pisno strokovno mnenje oziroma izvid takoj po opravljeni zdravstveni storitvi oziroma najpozneje v 7 dneh po opravljeni zdravstveni storitvi, razen če je strokovno utemeljeno, da je rok za izdajo izvida daljši oziroma krajši. V nujnih primerih, tudi v primerih suma na maligno obolenje oziroma tekom zdravljenja malignega obolenja, se izvid pacientu izda takoj (neposredno po opravljenem pregledu).

V kolikšnem času moramo prejeti datum zdravstvene obravnave - postopek uvrstitve pacienta v čakalni seznam?

Kadar zdravstvene storitve ni moč opraviti takoj, izvajalec zdravstvene dejavnosti pacienta uvrsti v čakalni seznam, upoštevajoč stopnjo nujnosti, ki je napisana na napotni listini. Pacienta se uvrsti (vpíše) v čakalni seznam v 5 dneh po predložitvi napotne listine (predloži se lahko: elektronsko, po pošti, osebno, telefonsko), pri čemer lahko v prvih 3 dneh izvajalec opravi triažo napotne listine (pregled napotne listine na podlagi strokovnih smernic z vidika primerne in razumljive vsebine napotne listine, obstoja medicinske indikacije in ustrezne določitve stopnje nujnosti).

Pravilo za prejem termina zdravstvene obravnave na dom pacienta po oddaji napotne listine: datum oddaje napotne listine + 3 dni (možnost triaže) + 2 dni (vpis v seznam) = 5 dni + 3 dni za odposlanje obvestila pacientu na dom o terminu zdravstvene obravnave = 8 dni, kar pomeni najkasneje 8. dan prejme pacient domov termin (datum z uro in minuto obravnave) ali okvirni termin za operativne postopke in vse druge zdravstvene storitve, kjer čakalna doba znaša več kot 4 mesece
Krajše: **Oddaja napotne listine + 3dni + 2dni + 3 dni = 8 = osmi dan mora pacient prejeti na dom termin ali okvirni termin**, sicer gre za kršitev pravice pacienta.

Izvajalec vodi elektronski čakalni seznam za vse zdravstvene storitve, po vrstah zdravstvenih obravnav. Pacienta uvrsti na prvi prosti termin. Pri kontrolnem pregledu se upošteva le medicinska indikacija in ni potrebno uvrščanje v čakalni seznam na enak način kot za prvi pregled.

Pacientu, ki ima določen okvirni termin, se mora iz okvirnega termina spremeniti okvirni termin v termin, in sicer pri operativnih postopkih najpozneje 30. dan pred izvedbo zdravstvene storitve, pri vseh drugih zdravstvenih storitvah pa najpozneje 90. dan pred izvedbo zdravstvene storitve, pri čemer je termin določen znotraj okvirnega termina.

Paciente, ki želijo, da se storitev opravi zunaj javnega zdravstva, vodi v ločenem čakalnem seznamu.

Izvajalec lahko določi dodatno merilo za uvrstitev na čakalni seznam, in sicer je to uvrščanje po diagnozi. Akt, s katerim izvajalec določi to dodatno merilo, javno objavi.

Pacienta se uvrsti na čakalni seznam tudi v primeru morebitno izpolnjenega programa zdravstvenih storitev ali kadar novi termini niso določeni oziroma ne glede na katerekoli druge omejitve na strani izvajalca.

Koliko največ lahko traja v čakalnici čakalni čas pacienta po uri, na katero je dejansko naročen?

Čakalni čas je v minutah izraženo čakanje v čakalnici pred ambulantno, in sicer od s terminom dogovorjenega časa začetka izvedbe zdravstvene storitve do njenega dejanskega začetka.

Izvajalec zagotovi, da čakalni čas ne presega 30 minut po terminu, ki ga ima določenega pacient za svojo zdravstveno oskrbo. Torej zakonsko dopustna zamuda izvajalca znaša 30 min po terminu, ki ga ima določenega pacient.

Omejitev ne velja, kadar posamezen zdravstveni delavec, ki izvaja zdravstvene storitve pri izvajalcu javne zdravstvene službe, v tem času izvaja nujno medicinsko pomoč ali zaključuje zdravstveno storitev predhodno obravnavanega pacienta, ki jo je treba izvesti brez nepotrebnega odlašanja ali prekinitve. O tem se sproti obvešča paciente v čakalnici.

Pravica pacienta do vpogleda in prepisa čakalnega seznama

Pacient, ki je naročen v čakalnem seznamu, ima pravico do vpogleda v čakalni seznam ter do kopije čakalnega seznama. Izvajalec lahko zaračuna materialne stroške kopiranja. Rok izvajalca, da omogoči vpogled ali izda prepis čakalnega seznama, je takoj oziroma najpozneje 5 dni po prejemu zahteve. Pacient in druge upravičene osebe imajo ob kršitvi te pravice tega pravico vložiti pritožbo pri Informacijskem pooblaščenču. Na primarni ravni (osebni zdravniki: splošni zdravnik, osebni ginekolog, pediater, šolski zdravnik, osebni zobozdravnik) se ne vodijo čakalni seznam, ampak naročilne knjige. Vpogled in prepis naročilne knjige sta omogočena po istih pravilih.

Odpoved termina s strani pacienta

Brez navajanja razlogov: Pacient/ožji družinski član lahko brez navajanja razlogov odpove termin najpozneje 10 dni pred izvedbo storitve, vendar le enkrat v okviru iste napotitve in le v okviru napotitve hitro ali redno. Poznejša odpoved je dopustna le iz pacientovih objektivnih razlogov.

Kateri so objektivni razlogi za odpoved na strani pacienta?

Pacientovi objektivni razlogi, iz katerih je dopustna poznejša odpoved termina, so:

- nepričakovana hospitalizacija pacienta ali ožjega družinskega člana, ki onemogoča prihod pacienta na termin ali izvedbo zdravstvene storitve;
- nenadna bolezen, poškodba ali zdravstveno stanje pacienta ali ožjega družinskega člana, ki onemogoča prihod pacienta na termin ali izvedbo zdravstvene storitve;
- smrt ožjega družinskega člana pacienta.

Objektivni razlog mora pacient sporočiti pisno. Po preteku 30 dni od termina odpoved ni mogoča niti v primeru pacientovih objektivnih razlogov.

Neupravičena odsotnost pacienta na zdravstveno obravnavo

Če pacient ne pride na termin, se ga črta s čakalnega seznama in napotna

listina preneha veljati. Če je pacient ne-upravičeno odsoten na enem izmed terminov v okviru iste napotitve, se zdravstvena obravnava v okviru te napotitve konča. Pacient se lahko na čakalni seznam za to storitev pri tem izvajalcu znova uvrsti šele po poteku 3 mesecev od termina, razen, če izvajalec presodi, da taka omejitev neposredno ogroža pacientovo zdravstveno stanje.

Sprostitev termina v čakalnem seznamu zaradi odpovedi čakajočega

Če se izvajalcu sprostijo že zasedeni termin (nekdo odpove svoj termin) ali določi nov termin izvajalec zdravstvene dejavnosti, se na ta termin uvrsti drugega pacienta, ki se je opravičil na svoj termin. Če takega pacienta v tistem trenutku ni, se na ta termin uvrsti prvega naslednjega pacienta, ki se naroča na termin prek sistema eNaročanje. Če tudi takega paci-

enta ni, se deset dni ali manj pred terminom na ta termin lahko uvrsti pacienta, ki je na ta čakalni seznam že uvrščen in se z novo uvrstitvijo strinja, pri čemer ima prednost pacient z višjo stopnjo nujnosti. Kadar je pacientov z enako stopnjo nujnosti več, se termin ponudi tistemu,

ki na to zdravstveno storitev čaka dlje.

Pacientu, ki zahteva izvedbo pri točno določenem zdravstvenem delavcu, se taka želja označi na čakalnem seznamu. Takega pacienta se pred uvrstitvijo opozori o morebitnem preseganju najdaljše dopustne čakalne dobe.

Kontaktne podatke zastopnice:

Naslov:

Jožica Trošt Krušec, zastopnica pacientovih pravic

Vojkovo nabrežje 4 A

6000 Koper

Telefon: 041 667 501

Elektronski naslov: jozica.trost-kruscec@nijz.si

Uradne ure za pogovore po telefonu:

ponedeljek, torek in četrtek od 18.00 do 20.00 ure na tel. št. 041 667 501

Uradne ure za obisk v pisarni za predhodno naročene stranke:

sreda od 15.30 do 21.30 ure in petek od 14.30 do 21.30 ure.

Naročanje za obisk v pisarni zastopnice poteka na tel. št. za naročanje

05 66 30 841, od ponedeljka do petka od 9.00 do 14.00 ure.

Besedilo: Jožica Trošt Krušec, zastopnica pacientovih pravic

Ko kosti »ošvohnijo«

Osteoporoza je bolezen, katere ime je poznano mnogim ljudem, in sodi med bolezni mišično-skeletnega in vezivnega tkiva. Predstavlja najpogostejšo obliko bolezni kosti. S pomočjo kazal-

nikov zdravja v občinah Sežana, Hrpelje-Kozina in Komen je moč ugotoviti, da so se slednje leta 2019 pokazale kot statistično značilno slabše od povprečja preostale Slovenije glede pojavnosti zlomov kolka pri starejših prebivalcih (65 let in več). Podatek niti ni nov, saj so se rdeče številke pokazale že leta 2018, sploh v občinah Komen in Hrpelje-Kozina, medtem, ko je sežanska občina še leta 2016 bila glede pojavnosti zlomov kolke pri starejših prebivalcih v povprečju z ostalo Slovenijo.

Porast osteoporoze se s starostjo povečuje, dejavnik, ki vpliva na pojav je tudi spol, saj je bolezen do trikrat pogostejša pri ženskah v primerjavi z moškimi. Za osteoporozo so značilne spremembe v mikroarhitekturi kosti in nizka kostna gostota, katere posledice so krhke kosti, nagnjene k pogostejšim zlomom.

Zelo pomemben dejavnik, na katerega imamo vpliv, je tudi prehrana, in sicer neustrezen hranilni vnos (prenizek vnos kalcija in vitamina D), previsok vnos alkohola, kajenje in nekatere bolezni, kot so glutenska enteropatija ter Kronova bolezen. Na tej točki je pomembno poudariti pomen redne telesne aktivnosti, ki bistveno prispeva h krepitvi kosti, zadosten vnos beljakovin in kalcija ter vitamina D.

Kakšna so priporočila

V smernicah za vse bolnike z osteoporozo je priporočen vnos beljakovin (1 g/kg telesne teže na dan), kalcija (med 1000 mg in 1200 mg/dan) in vitamina D. Vsekakor pa je potrebno biti dosledni pri redni terapiji, predpisani s strani zdravnika, in redni na zdravniških pregledih. Pomembno vlogo igra tudi zmanjšanje vnosa soli (na dan ne več kot 5 g soli) in kofeina v telo.

Potrebe po kalciju, ki se ga kar 99 % nahaja v okostju in zobeh, so povečane v menopavzi, ko se zaradi nizkih vrednosti estrogena zmanjša tvorba in poveča razgradnja kosti. Najpomembnejši viri kalcija v prehrani predstavljajo mleko in mlečni izdelki. Tudi osebe z intoleranco na laktozo večinoma brez težav prenašajo nekatere fermentirane mlečne izdelke,

kot so jogurt in zorjeni siri. Kalcij je prav tako mogoče pridobiti z uživanjem zelenjave (brokoli, ohrovt, koromač, por), žit in nekaterih mineralnih vod.

Vitamin D je v prehrani človeka pogojno nepogrešljiv, ker lahko človek sam sintetizira vitamin D3 v koži s pomočjo UVB-svetlobe. Priporočena je izpostavljenost ustreznih neoblečenih delov telesa (obraz, dlani in deli rok in nog) dnevni svetlobi za 30 minut na dan v obdobju od aprila do oktobra. Se pa pozimi običajna izpostavljenost sončnim žarkom ne izkaže kot zadostna in je zato v takem obdobju pomembno, da vitamin D pridobimo tudi preko hrane. Le nekaj živil vsebuje zadostne količine vitamina D, med najpomembnejše vire štejemo ribje olje, modre ribe (sled, sardine, skuša), jeta in jajčni rumenjaki.

Pomembno se je zavedati, da je dodajanje vitamina D povezano z zmanjšanjem možnosti pojavnosti zlomov le ob hkratnem zagotovljenem vnosu kalcija. O dodajanju teh hranil prehrani je potrebno razmišljati v primeru neuravnotežene prehrane (izogibanje mlečnim izdelkom) ter v zimskih mesecih (vitamin D).

Besedilo: Kim Trobec, mag. zdr. neg.,
vodja Zdravstvenovzgojnega centra
Zdravstvenega doma Sežana
Vir: Strokovni vir NIJZ

Spanje je naša osnovna življenjska potreba

Danes bi rada nekaj besed namenila pomenu spanja za naše zdravje. Pravkar berem knjigo »Zakaj spimo« avtorja Matthewa Walkerja, nekatere izsledke le te pa bi rada poudarila v tem prispevku. Spanje, uravnotežena prehrana in zadostno gibanje so vsekakor osnova, ki jo moramo zagotoviti našemu organizmu, da lahko deluje v prid našega zdravja. Spanje pa kljub temu velikokrat zanemarimo. Mogoče poskušamo telovaditi ob petih zjutraj, zvečer pozno v noč pripravljamo obroke za naslednji dan. Hkrati pa pozabljamo, da potrebujemo vsaj sedem do devet ur spanja na dan. Če nekdo pove, da potrebuje samo pet ur spanja na dan, ga občudujemo. Ampak velika verjetnost je, da taka oseba samo slabše prepozna občutke utrujenosti in tako nezavedno izčrpa svoje telo, v telesu pa se odvija stresna reakcija »boj ali beg«. Na dolgi rok se bodo pri taki osebi začele pojavljati težave. O pomenu spanja poteka veliko raziskav, katerih rezultati kažejo v smer, da lahko marsikatero duševno in telesno bolezen povežemo s posledicami pomanjkanja spanja. Kronična neprespanost se povezuje s pojavnostjo raka, Alzheimerjevo boleznijo, sladkorno boleznijo tipa 2, debelostjo,

visokim krvnim tlakom, depresijo in še bi lahko naštevali. Avtor navaja, da po neprespani noči pogosteje reagiramo impulzivno, naše čustvene reakcije so bolj intenzivne, ljudi okoli sebe zaznavamo kot ogrožajoče. Rek, da je dobro kakšno stvar prespati, ni iz trte izvit. Izkazalo se je namreč, da lahko spanje prispeva k čustveni razbremenitvi določenih obremenjujočih izkušenj. Spanje igra ključno vlogo pri shranjevanju spominov v dolgoročni spomin in spodbuja našo ustvarjalnost. Zato je skrajševanje spanja med študijskimi obdobji velika napaka.

Splošna priporočila za dober spanec pa so:

- Vzpostavite spalno rutino, vsak dan ob isti uri, tako med delovnikom kot med vikendi.
- Spanja naj bo od sedem do devet ur na dan.
- Bodite redno telesno dejavni, če je možno na svežem zraku.
- Soba, v kateri spite, naj bo nekoliko hladnejša, okoli 18 °C.
- Če ne morete spati, se ne premetavajte po postelji – vstanite in odidite v drug prostor, kjer počnite nekaj, kar vas sprošča (knjiga, likanje, meditacija, križanke, ...). V posteljo se vrnite šele, ko boste zaspani.
- V popoldanskih urah omejite vnos pijač, ki vsebujejo kofein.

- Omejite uporabo mobilnih telefonov pred spanjem in si nanje namestite nočni filter.
- V večernih urah zatemnite luči.
- Zagotovite si temo v spalnici.

Ob pojavu motenj spanja se obrnite na osebnega zdravnika, saj lahko motnje spanja uspešno zdravimo. V Sloveniji so na tem področju specializirani na Nevrološki kliniki – na Kliničnem inštitutu za klinično nevrofiziologijo. Pri nespečnosti nam lahko pomaga tudi ustrezno izobražen vedenjsko kognitivni terapevt, s pomočjo katerega se naučimo tehnik sproščanja, preusmeritve misli in preoblikovanja misli v bolj realne, ki niso tako obremenjujoče in nimajo tako močnega čustvenega naboja. Na vedenjsko kognitivni terapiji prepoznavamo in spreminjamo s spanjem povezana nefunkcionalna vedenja in negativne misli.

Za prvi korak v procesu odpravljanja nespečnosti se lahko obrnete tudi na Zdravstvenovzgojni center Zdravstvenega doma Sežana, kjer se na psihoedukativnih delavnicah naučite tehnik sproščanja, bolj učinkovitega spoprijemanja s stresom, tesnobo in depresijo. Kontakt: 05/29 27 559, 051 666 442, ela.brecelj@zd-sezana.si.

Besedilo: Ela Brecelj, univ. dipl. psih.
Zdravstvenovzgojni center
Zdravstveni dom Sežana

Bogastvo čustev

Taša Cucek, magistrica zakonskih in družinskih študij, specializantka zakonske in družinske terapije, relacijskega družinskega modela na Teološki fakulteti v Ljubljani in stažistka na Družinskem centru Sveta Gora.

Foto: Polona Makovec

Ali je iskanje pomoči v stiski nekaj ne-navadnega, česar bi se sramovali?

Življenje te velikokrat postavi pred izzive, na katere v tistem trenutku preprosto ne najdeš prave rešitve ali odziva. V mislih imam predvsem čustvene stiske,

trajajoče stresno stanje, nezmožnost razreševanja konfliktnih situacij znotraj in zunaj družine.

Kako najti izhod/rešitev iz teh neprijetnih, težkih in na trenutke zelo mučnih stanj?

Če nam v sodobnem avtomobilu zagorijo signalne lučke in motor ne »vžge«, vemo, da moramo poiskati strokovno pomoč – avtomehanika.

Če pa nam »zagorijo lučke« in ne obvladujemo okoliščin in dogodkov (stiske), prav tako potrebujemo strokovno pomoč – psihiatra oziroma psihoterapevta.

Ali smo pripravljeni poiskati tovrstno pomoč? Ali smo pripravljeni premagati občutek sramu, zaznamovanost (stigma), ki nam ga poraja misel o namišljenem mnenju »dobrohotnega okolja« in

predvsem, našega ega?

Tako kot avto, ki ne vžge, še ni za odpad, tudi mi nismo.

Psihoterapija oziroma psihoterapevt je tista pravšnja pomoč, ki nam pomaga zazreti se v našo duševnost, v drobne naših stisk in nam pomaga razumeti paralizirajoče mehanizme, ki nastopijo, ko se znajdemo v težko obvladljivih situacijah. S potrpežljivim, sočutnim in razumevajočim pristopom zaznava in nam pomaga spoznati in ozavestiti prepleten mehanizem soodvisnosti med vzgojo, čustvi in lastne umeščenosti v čas in prostor, ki skupaj oblikujejo našo »osebno izkaznico«. Preko le-te nas okolje prepozna in razvršča v raznorazne predalčke po velikokrat dvomljivih merilih.

Slika prikazuje, kako lahko osebna rast posameznika prestraši ostale družinske člane in tako posameznika vlečejo nazaj v stare utečene vzorce.

Spoznati vzgojne vzorce in potlačenja čustva (pomen opozorilnih lučk pri avtu), ozavešiti vpliv in posledice le-teh na naše misli in vsakdanja dejanja (servisna opravila na avtomobilu), razumeti nova spoznanja o sebi ter v tej luči sedanja in pretekla dejanja (uglasitev krmilne elektronike v avtu), vztrajno, dosledno in z veliko mero potrpežljivosti uporabljati na novo pridobljena spoznanja (previ- dna vožnja v avtomobilu z upoštevanjem cestno-prometnih predpisov).

(Izkušnja udeleženca procesa terapije)

Stik s telesom

Delavnica vas bo s tehnikami igralne terapije popeljala v svet telesnih senzacij in občutij. Z osebno izkušnjo boste spoz-

nali, kaj pomeni biti pozoren na svoje telo in kaj nam telo preko celega dne sporoča. Zakaj je pozornost na telo dobra za nas in kako lahko to uporabimo v vsakdanjem življenju.

Telo ne laže, pove nam, kdaj je vsega dovolj. Na tak način nas poskuša usmeriti k spremembi v naših življenjih. Bodimo pozorni nanj, da lahko uvedemo spremembo, preden telo zbolí oziroma preden pride do popolne telesne izčrpanosti.

Spoznavanje sebe nam da vpogled v druge, s tem pa možnost grajenja boljših odnosov.

Priporočam v branje!

Zavestno starševstvo – knjiga Ozaveščeni starši, dr. Shefali Tsabary

Otroci niso samo prejemniki psihološke in duhovne dediščine staršev, ampak

imajo tudi vlogo spodbujevalcev razvoja lastnih staršev. Starši nanje nevede prenesejo zapuščino psihološke bolečine in čustvene plitvosti. Tradicionalni vzgojni priročniki so v želji, da bi obvladali vedenje otrok, ki izhaja iz tega, polni nasvetov o tem, kako je treba to nefunkcionalnost obvladovati, in instantnih rešitev, kako jo odpraviti. Pri ozaveščenem pristopu, ki ga predlaga dr. Shefali Tsabary, pa imajo otroci vlogo ogledal za pozabljeni jaz svojih staršev.

Tisti starši, ki so pripravljeni pogledati v ogledalo, lahko vzpostavijo odnos s svojim lastnim notranjim stanjem. Ko najdejo pot do svojega bistva, se povežejo z otroki in se oddaljijo od tradicionalnega vzgojnega pristopa, za katerega je značilna starševska 'vsevednost', ter se približajo odnosu, v katerem so starši enakovredni otroku in rastejo skupaj z njim. Stebri, na katerih temelji starševski ego, se zrušijo in starši začnejo opazovati, da jih lahko otroci prestavijo v stanje navzočnosti. (opis iz knjige Ozaveščeni starši)

Vprašanja lahko pošljete na enaslov: tukajsem.zate@gmail.com ali pa preko spletne strani www.psihoterapijatas.com. Odgovori ali pa tema bodo obravnavani v naslednjem članku. Oseba bo ostala anonimna.

Vse dobro!

Športno

Olimpijsko vzdušje na prireditvi Športnik Krasa in Brkinov 2019 v Štanjelu

Letošnjo že 8. podelitev priznanj najboljšim športnicam, posameznikom, ekipam, klubom in športnim delavcem Krasa in Brkinov, ki je potekala 10. februarja 2020 v nabito polnem Kulturnem domu v Štanjelu, si bomo brez dvoma zapomnili. Gostje večera, olimpijci g. Miro Cerar, g. Rajmond Debevc in g. Alojz Lah, prvi podpredsednik OKS-ZŠZ, mag. Janez Sodrznik in predsednik Športne unije Slovenije g. Dejan Crnek so s svojo udeležbo na prireditvi nedvomno izrazili podporo lokalnemu športu ter s tem še

dodatno poudarili njegov pomen. Uvod v prireditev je bil posebej svečan. Ob zvokih himne so učenci POŠ Štanjel, OŠ Antona Šibelja Stjenka Komen na oder prinesli olimpijsko zastavo in olimpijsko baklo ter prebrali zaprisego športnika. Sledila je minuta molka in poklon nedavno preminulemu športnemu delavcu g. Mihi Jezeršku. Na odru so se potem zvrstili govorniki: župan Občine Komen g. Erik Modic, predsednik Športne zveze Komen g. Rajko Kralj ter prvi podpredsednik OKS-ZŠZ mag. Janez Sodrznik. Vsak

je iz svojega zornega kota posebej osvetlil pomen lokalnega športa in rekreacije ter obenem vsem dobitnikom priznanj čestital.

Slavnostna podelitev priznanj, ki so jih podeljevali županji in župana štirih kraško-brkinskih občin se je lahko začela. Prejemniki priznanj iz Občine Komen so: Jaka Štremfelj za naslov svetovnega podprvaka v štafetnem izbijanju ter uspešne klubske nastope na državnem prvenstvu v balinanju v kategoriji mladincev, Simon Strnad za 3. mesto na Evropskem prven-

stvu ter 4. mesto na svetovnem prvenstvu v gorskih tehnikah v kategoriji nad 50 let, Monika Mihelj za 10-letno športno delo z mlajšimi otroci in pri razvoju temeljne športne vzgoje na Krasu in Brkinih ter plesalke in plesalci Plesnega Društva Be Funky za uspešne državne in mednarodne uspehe.

Moderator prireditve Miha Penko je nato na oder povabil goste večera Mira Cerarja, Alojza Laha, Rajmonda Debevca ter trenerja športnega plezanja Luko Fonda. V sproščenem pogovoru so z nami delili svoje olimpijske izkušnje, čustva in pričakovanja na poletnih igrah v Tokiu 2020. Ob zaključku prireditve so bile ob bučnih aplavzih podeljene še tri najprestižnejše nagrade, ki so vsekakor

šle v prave roke. Naj športni klub Krasa in Brkinov 2019 je postala članska ekipa Nogometnega kluba Tabor Sežana, naziv Naj športnice je pripadal košarkarici Sari Meden, za Naj športnika Krasa in Brkinov 2019 pa je bil razglašen balinar Gašper Povh. Vsem dobitnikom priznanj iskreno čestitamo.

Po prireditvi smo bili priča sproščenemu druženju nagrajenih športnikov, gostov, županov, predstavnikov občinskih uprav, predsednikov športnih zvez ter ljubiteljev športa. Gostoljubnost organizatorjev dogodka je pri gostih, po odzivih sodeč, pustila odličen vtis. Seveda pa ne smemo pozabiti tudi na glasbene in plesno akrobatske točke Dua Kamikazete, Plesnega društva Be Funky in Tiashe acoustic, ki so

s svojimi nastopi še dodatno obogatili že tako pestro dogajanje na prireditvi.

Kraško-brkinski šport je, čeprav daleč od soja velikih žarometov, vsekakor živ in razvejan. Tu se prepletata tradicija in karakter človeka, ki ga je v določeni meri pomagala izoblikovati tudi narava. Pregovorna vztrajnost, potreba po druženju, pripadnost skupnosti, društvu, klubu so lastnosti, ki krasijo večino lokalnih športnikov, rekreativcev in športnih navdušencev. Za prihodnost športa in rekreacije v naših krajih se nam zato ni bati.

Pravijo, da fotografija pove več kot sto besed. Nekaj utrinkov iz prireditve Športnik Krasa in Brkinov 2019 si lahko ogledate v galeriji.

Besedilo: Športna zveza Komen
Foto: Tadej Štolfa

Ekipa U15 uspešna na Turnirju prijateljstva na Reki

Fantje letnikov 2006/2007 so se 22. februarja 2020 udeležili košarkarskega Turnirja prijateljstva, ki ga je po nekaj letih premora ponovno organiziral KK Ri-Basket Rijeka. Želja domačinov je, da ob podpori prostovoljcev in staršev turnir postane tradicionalen in da se tudi na ta način košarkarsko dogajanje na Reki začne počasi prebujati. Na turnirju treh hrvaških ekip iz Kvarnerja (KK Flumen Sancti Viti, KK Jadranka Lošinj, KK Ri-basket) ter naše je vsaka ekipa odigrala tri tekme, vsaka z vsako. Naša ekipa je na turnirju zabeležila dve zmagi in poraz ter tako osvojila končno drugo mesto. Čestitamo! Domačinom, ki so naše fante prenočili, pa se za gostoljubje iskreno zahvaljujemo.

Besedilo: Rajko Kralj
Foto: KK Ri-Basket Rijeka

Mladinska nogometna šola Komen in NK Komen vstopata v pomladanski del prvenstva sezone 2019/2020

Tudi v preteklih zimskih mesecih otroci Mladinske nogometne šole Komen niso počivali. Trenirali so v telovadnici OŠ Komen in se udeležili nekaj turnirjev v bližnji okolici. Konec meseca februarja so se ponovno preselili na zunanje igrišče. Prvenstvo se je najprej začelo za selekcijo U13, ki je svojo prvo spomladansko tekmo odigrala doma prvo nedeljo v mesecu marcu. V drugem vikendu pa sta tekmi odigrali selekcija članov NK Komen proti 2 ekipam NK Tabor (Jadran Kozina) in selekcija U11.

V februarju se je selekcija U13 udeležila mini priprav na Debelem rtiču in Ankaranu. Ekipa je bila nastanjena v Mladinskem zdravilišču in letovišču RKS Debeli rtič (MD Rakovica). Treninki so se izvajali na travnatem in peščenem igrišču v Ankaranu. Priprave so zelo lepo uspeli, med drugim so otroci pridobili novo izkušnjo s treniranjem in igranjem na peščenem nogometnem igrišču.

V zadnjem tednu meseca januarja 2020 je s pripravami na nadaljevanje prvenstva začela članska ekipa, ki je med

napornimi treningi odigrala prijateljske tekme proti NK Renče, NK Tolmin, NK Boreas in SV ASKO Ludmannsdorf (Avstrija). Namen tekm je bil predvsem uigravanje, kar je bilo po mnenju strokovnega vodstva uspešno izvedeno.

V zimskem premoru so neutrudni veterani NK Komen, donatorji in sponzorji poskrbeli za peskanje igrišča in za po-

stavitev montažnega nadstreška ob letnem baru, tako da bodo gledalci tudi v deževnem vremenu na suhem spremljali tekme naših ekip. Izkoristil bi priložnost in vas povabil na ogled članskih tekem, prva domača bo na sporedu v nedeljo, 22. marca 2020.

Še vedno pa se lahko vpišete v nogometno šolo Komen, prijave sprejemamo na e-naslov: mladi.nkkomen@gmail.com ali na treningih – prijave sprejemata trener ali prisotni predstavnik kluba, ki sta vsak torek, sredo in petek ob 17:20 prisotna na nogometnem igrišču v Komnu. pozimi pa v telovadnici OŠ Komen ob torkih, sredah in četrtkih po razporedu nogometne šole NK Komen – kontakt Danjel Peras – 041 621 065.

Besedilo: Adrijan Spačal
Foto: David Besednjak

Metode učenja nogometa za otroke

V preteklosti so otroci svoje nogometno znanje izpopolnjevali z igranjem na ulicah, dvoriščih, zelenicah in drugih igralnih površinah. V današnjem času je ta pojav redko viden. Nekateri otroci, ki se vključujejo v organizirano delo v klubih, imajo malo nogometnega predznanja, predvsem pa jim manjka igrivosti.

Pri učenju v starostnem obdobju od

8 do 10 let je potrebno otroka obravnavati celostno. To pomeni, da mora trener upoštevati razvojne značilnosti otrok in didaktična načela ter vzgajati v skladu z vzgojnimi nalogami. Treningi morajo biti prilagojeni in organizirani na način, ki vzdržuje visok nivo motivacije, ki je pri otrocih zelo pomemben. Pri posredovanju vsebine pa mora trener uporabljati

različne metode učenja in pristope.

Danes je nogomet razvit tako, da morajo imeti vsi igralci v moštvi optimalno tehnično in taktično znanje (v prihodnosti se bo še dodatno razvijalo). Če želi trener pripraviti otroke za nogometno igro prihodnosti, mora že pri mlajših selekcijah uporabljati sredstva in metode, ki bodo doprinesle k čim boljšemu razvoju

tehnično-taktičnih sposobnosti in tudi motoričnih sposobnosti posameznika. V procesu treniranja in učenja nogometašev in nogometnih ekip sta po vsebini in načinu posredovanja nogometnih motoričnih sposobnosti, tehnično-taktičnih informacij in drugih elementov igre najpomembnejši situacijska metoda in metoda igre. Poleg teh dveh pa ne smemo

pozabiti tudi metode ponavljanja, ki je najpomembnejša pri učenju dinamične tehnike (povzeto po: Aleš Mežnaršič, Metodika učenja nogometne igre v napadu otrok starih od 8 do 10 let).

Še vedno pa se lahko vpišete v nogometno šolo Komen, prijave sprejemamo na e-naslov: mladi.nkkomen@gmail.com ali na treningih – prijave sprejemata tre-

ner ali prisotni predstavnik kluba, ki sta vsak torek, sredo in petek ob 17:20 na nogometnem igrišču v Komnu, pozimi pa v telovadnici OŠ Komen ob torkih, sredah in četrtek po razporedu nogometne šole NK Komen – kontakt Danjel Peras – 041 621 065.

Besedilo: Adrijan Spačal
Foto: David Besednjak

Burjica

Dogajanje v Vrtcu Komen ...

December v Vrtcu Komen

Čiha puha, čiha puha, čiha puha je zapuhel v začetku meseca decembra vlak v Vrtec Komen.

Lokomotiva je pripeljala vagone, ki so nas vsakodnevno presenetili s pismom. Tako smo tekom meseca imeli različne naloge in obiske.

Začeli smo s postavitvijo jelke, okrasitvijo vrtca, igralnice in smrečice. Obiskal nas je harmonikaš Boris, naš hišnik, ki zna igrati na veliko instrumentov. Ob njegovem igranju na orglice, kitaro in harmoniko smo veselo zaplesali in zapeli. Bili smo tudi gibalno dejavni s FIT igralnicami, kjer smo se preizkusili v različnih spretnostih in sposobnostih. Spremenili smo se tudi v snežinke, tako da smo si na obraz narisali snežinke in lahko zaplesali. Seveda tudi brez pe-

tja decembrskih pesmic ni šlo. Vagon nam je pripeljal tudi ilustracije pravljice Zlatolaska in medvedki, pripovedovanju katere smo nato z veseljem prisluhnili.

Še preden smo zakorakali v zimo, pa nas je obiskal dober mož – dedek Mraz. Najmlajše je obiskal v vrtcu, starejše pa v dvorani s predstavo. Darila pa so nas pričakala kar v vagonih. Letos smo bili obdarjeni tudi iz strani podjetja Biovis, d. o. o., Komen. Donirali so nam šest otroških poganjalcev, za kar se jim iskreno

zahvaljujemo. Na prvi dan zime smo si ogledali namizno lutkovno predstavo Zajčkova hišica. Še preden smo zakorakali v praznične dni, sta nas obiskali še tabornici. In naše druženje ob vlaku se je počasi bližalo h koncu. Seveda je bil vlak z nami vse do novega leta, nato pa se je odpeljal v daljne kraje.

Besedilo in foto: Mojca Mozetič

Proslava ob kulturnem dnevu Franceta Prešerna

Dan pred slovenskim kulturnim praznikom smo se vsi iz Vrtca Komen zbrali v garderobi in slovesno obeležili prihajajoči Prešernov dan.

Že ves teden nas je spremljala poezija, saj smo se seznanili s slovenskim pesnikom Igom Grudnom in njegovimi otroškimi pesmicami. Proslavo smo začeli z besedami, ki so bile namenjene Francetu Prešernu, nadaljevali s poslušanjem slovenske himne in dvigom zastave. Sledil je nastop starejših skupin, ki so nam recitirale otroške pesmice pesnika Iga Grudna. Na koncu smo si ogledali še kratek film o Francetu Prešernu. Preden smo se razšli, smo si ogledali razstavo o pesniku Igu Grudnu.

Besedilo in foto: Mojca Mozetič

Opravičilo

Opravičujemo se Davorinu Adamiču, ker je prišlo do napačne navedbe priimka pri članku iz vrtca v prejšnji številki Burje.

Še enkrat se mu zahvaljujemo za sodelovanje.

Besedilo in foto: Mirjam Renar

... in Vrtcu Štanjel

V vrtcu se počutim dobro

V naši enoti se trudimo in stremimo k temu, da bi otroci radi prihajali v vrtec in se tukaj dobro počutili. To je tudi letošnja rdeča nit projekta Zdravje v vrtcu, ki ga že več let izvaja Nacionalni inštitut za

javno zdravje (NIJZ), v katerega smo letos vključeni otroci iz skupine Žogice.

Pri Žogicah skrbimo za dobro počutje tako, da se veliko gibamo, plešemo, hodimo na sprehode, jemo zdravo in ra-

znovrstno hrano. Preko raznih socialnih igric, pogovorov, zgodbic, druženj si pridobivamo veščine za dobre medsebojne odnose in prepoznavanje čustev. Veliko pojemo, poslušamo glasbo, ustvarjamo,

se smejemo in seveda skrbimo za higieno.

Ker je sedaj čas prehladov, grip in raznih bolezni, nam je zelo pomembno, da otroke naučimo pravilne higiene rok. V ta namen smo si ogledali lutkovni film »Čiste roke za zdrave otroke« ter medse povabili medicinsko sestro Ano Furlan, ki nas je naučila, kako si pravilno umijemo roke. Pokazala nam je tudi, kako se uporablja robček in izpiha nos.

Besedilo in foto: Mateja Bežek Kosmač in Denis Lemut

Kulturni teden

V tednu pred kulturnim praznikom se je v vrtcu veliko dogajalo. Obiskala nas je ilustratorka Bojana Dimitrovska. Predstavila nam je poklic ilustratorke in pokazala slikanice, ki jih je ona ilustrirala. Veliko jih tudi sami dobro poznamo: Medvedi in medvedki, Kako je Vilko vzljubil zimo, Larino potovanje, Leto, leto pisano (slikopis), Kolikor pikic, tolikšna sreča (uganke), ... Želeli smo se prepričati, da je ona res prava ilustratorka, zato smo ji postavili izziv, da nam naslika mucka na traktorju s prikolico. Takoj se je lotila dela in otroke ves čas spodbujala, da izbirajo motive, barve, ki jih je dodajala sliki, ter v zelo kratkem času naslikala pravo umetnino. Spoznavali smo simbole naše Slovenije in življenje pesnika Franceta Prešerna ter ga narisali z ogljem. Poleg Franceta Prešerna pa smo spoznavali tudi dela pesnice in pisateljice Anje Štefan. Prebirali smo Bobka in barčico, Bobka in zlate ko-

koši, njene deklamacije in uganke. Vsaka skupina pa je dobila tudi nalogo. Do petka se je bilo potrebno naučiti eno njeno deklamacijo. Časa res ni bilo veliko, a z malo truda in dobre volje nam je vsem uspelo. V petek je tako bila v našem vrtcu prava kulturna prireditev. Uvod v prireditev je bila naša slovenska himna, zatem

pa so si sledili naši nastopi. Žogice so se naučile »Mijav, mijav, mijav«, Metuljčki so deklamirali »Sonce sije, dež, megla«, Ribice pa so se naučile deklamacijo o 9 pogumnih miših.

Besedilo in foto: Katarina Černigoj in Mateja Bežek Kosmač

Hip hura

V pustnem tednu so v vrtcu kljub počitnicam potekale pustne dejavnosti. Potekale so skozi različne aktivnosti, kot so izdelovanje pustne dekoracije, pustnih mask, poslikava obraza, oblačenje kostumov in prepevanje pustnih pesmic. Prebirali smo tudi zgodbo o nerodni Avguštini in se naučili pesem Hip hura. Na pustni torek so otroci od doma prihajali našemljeni v čudovite pustne maske in spoznavali, da je pustni čas čas zabave, veselja, humorja in sladkanja s krofi. Upamo, da nam je v pustnem času z ustvarjalnostjo, razigranostjo in z obilico dobre volje uspelo pregnati zimo in priklicati pomlad, pa čeprav letos tiste prave zime sploh ni bilo.

Besedilo: Katarina Černigoj in Monika Turk
Foto: Arhiv Vrtca Štanjel

Iz šolskih klopi

TU SEM DOMA - sedmič

V telovadnici OŠ Komen se je sredi januarja odvil že 7. dobrodelni koncert s pomembnim naslovom Tu sem doma.

Ko je šola leta 2009 prvič izvedla dobrodelni koncert, so njegovo vrednost, poleg tiste manj popularne, da se na ta način polni šolski sklad, videli še v eni, mogoče dosti bolj pomembni dimenziji: združiti ljudi z dobrim namenom za nastop, pravo prireditve in skupnosti ponuditi kulturni dogodek. Tudi tokrat so zbrana sredstva romala na naslov šolskega sklada, na šoli pa si prizadevajo za ustanovitev fundacije, s pomočjo katere bi lažje pomagali reševati zagate otrok, katerih starši so se znašli v finančnih težavah.

Z letos zbranimi sredstvi bodo pomoči deležni učenci pri financiranju šol v nari, vsi pa bodo veseli učnih pripomočkov, ki so sicer za šolo finančno nedosegljivi. Hvala vsem, ki so prispevali k zbranim sredstvom, in vsem, ki so kakorkoli pomagali pri izpeljavi zahtevnega dogodka.

V skrbno pripravljenem programu so

nastopili učenci in bivši učenci OŠ Komen, učitelji in drugi delavci OŠ Komen, učenci in učitelji GŠ Sežana, podružnica Komen, članice ŽePZ Rože iz Nove Gorice, ki ga že dolga leta vodi naša zborovodkinja Andreja Rustja. Vse je navdušil nežni nastop pianistke ga. Anico Furlan, sicer korepetitorke ŽePZ ter zvezd večera, legendarnih ČUKOV.

Člani dramsko recitatorske skupine so, s posebej tenkočutno izbrano poezijo, lepo zaokrožili pevsko plesni program. In ta je bil kot vedno skrbno izbran in izveden. Na odru se je tako zvrstila dobra stotinja učencev, ki pojejo v šolskih pevskih zborih. Poseben čar je dogodku dal ŽePZ Rože iz Nove Gorice, ki je pesem Pastirče zapel skupaj z MPZ OŠ Komen ob spremeljavi flavte, cajona in kitare. Veličastno!

Čeprav maloštevilčna skupina šolskih mažoret je na odru prepričljivo zaplesala in v taktu vihtela paličice.

Kot vedno se tudi letos tradiciji ni izneveril priložnostno ustanovljen pevski zbor

delavcev šole pod mentorstvom. Z neženima »So najlepše pesmi že napisane« in »Ne bodi kot drugi« je navdušil množico obiskovalcev, predvsem pa učence, ki so učitelje spoznali še v drugi luči ter tako utrdili prepričanje, da skupna prizadevanja pomagajo uresničevati skupne cilje.

Vrhunec večera je predstavljal nastop skupine ČUKI. Ti so s svojo energijo napolnili vsak kotiček skrbno urejene šolske telovadnice, dobredno pa zapolnili oder, kjer so skupaj z njimi zapeli učenci in učiteljice. Slednje so kot pristne kavbojke zaplesale v dvorani ob Čukovi »Z nogo ob tla« in požele bučen aplavz.

Ta pa se skoraj ni poglobel ob koncu prireditve, ko je domala cela dvorana s Čuki zapela Pesem o prijateljstvu, ki je lepo zaokrožila bienalni koncert.

Zato pa ni naključna misel, ki se je po koncertu utrnila dolgoletni gonilni sili dobrodelnega koncerta, zborovodkinji Andreji: »Ko se združijo moči, nastanejo čudovite stvari!«

Besedilo: Nives Cek, ravnateljica

Malo norčavo

25. februarja 2020 je bilo v šoli Komen in na podružnici v Štanjelu bolj malo otrok. Ne, ni jih doma zadržal korona virus, pač pa je pust v šolo poslal vse mogoče like. V klopih so tako sedele miške, tigri, princeske, policaji, hudički, čarovnice,...

Učile pa so jih mucke, lovci, levi, snežaki, mušketirji, miške, srnice, frajerji ... Ali je bil pouk pustno obarvan, opazo-

valcem ni bilo mogoče ugotoviti, saj so dogajanje spremljali skozi rožnata očala otrok cvetja. Zagotovo pa za malico niso manjkali slastni krofi in tudi kosilo ni bilo po meri vegetarijancev. Na krožniku se je ta dan, kot se spodobi, raztezala krepka klobasa, ki sta ji družbo delala zdravo zelje in tenstan krompir.

Pustne šeme naj bi odgnale zimo, ki

pa jo letos sploh še ni bilo. Je bil pa na pusta radodaren dež, ki je najmlajšim preprečil dopoldansko pustno povorko po vasi. Vreme je bilo šemam bolj naklonjeno v zgodnjem popoldnevu, ko so se v sprevodu podali na pot in poklonili nekaj veselja mimoidočim. Pred občino se jim je pridružil tudi gospod župan, šeme pa so mu zaželele »dobro letino«.

Besedilo: Nives Cek, ravnateljica

KDO JE SVOBODEN?

Svobodna je ptica,
ko leti in se smeji.

Svobodno je drevo,
ko izteguje veje v nebo.

Svobodno je sonce,
ko žari in greje ljudi.

Svobodna je roža,
ki jo sonce boža.

Svoboden je veter,
ki pihlja v ljudi in jih ohladi.

Svobodna je roka,
ko boža svoja otroka.

Svoboden je otrok,
ko se igra prosto brez ovir.

Ivana Ema Kobal
4. razred, Delavnica kreativnega pisanja
Mentorica: Tanja Spačal

LEPO JE BITI SVOBODEN

Svoboden si,
ko se močno smejiš.

Svoboden si,
ko ptica nad tabo lebdi.

Svoboden si,
ko na ves glas kričiš.

Svoboden si,
ko opazuješ morje, ki
valovi.

Svoboden si,
ko ti ptički žvrgolijo.

Svoboden si,
ko na plaži mižiš in se
smejiš.

Svoboden si,
ko z drevesa listje leti.

Svoboden si,
ko pozno v noč bediš.

Manca Buda
4. razred, Delavnica kreativnega pisanja
Mentorica: Tanja Spačal

Razstava pravlјice *Leteči Leo* Britte Höschele popestrila praznične dni

Gražarjeva galerija v Štanjelu je praznične dni dočakala z odprtjem (14. decembra 2019) razstave ilustracij pravlјice ilustratorke Britte Höschele iz Kobdila. Na ogled je postavila originalne ilustracije knjige *Leteči Leo*, ki je izšla že leta 2017 pri založbi Buča. Avtor pravlјice pa je njen mož Erik Modic, sicer komenski župan. Številni zbrani, še zlasti najmlajši, so z zanimanjem prisluhnili pravlјici, avtorico ilustracij in knjigo pa je predstavila lastnica štanjelske galerije Vlasta Markočič. Prireditev je z glasbenim nastopom popestrila flavtistka Anja Kravanja.

Britta Höschele se domačemu občinstvu predstavlja z ilustracijami pravlјice *Leteči Leo*.

»Z ilustriranjem se je prvič srečala na začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko je vodila likovne krožke za otroke. Kmalu za tem je izdala svojo prvo knjigo s praktičnimi napotki in slikovnim gradivom, kako ustvarjati papirnate likovne izdelke. Doslej je ilustrirala štiri otroške knjige, predzadnja je bila *Miška Požeruška* kupuje moko komenske avtorice Katjuše Trampuž. Izdala je didaktični otroški koledar z ilustracijami, sodelovala je z otroško revijo *Ciciban*, ilustrirala plakat *Rdečega križa* in vodila nekaj stripovskih oziroma likovnih krožkov v domači šoli;« je uvodoma avtorico ilustracij predstavila Markočičeva.

»Pravlјične osebe iz mišjega sveta zrcalijo človeške lastnosti. Že kot otrok sem rada opazovala miši, ki so mi prirasle k

srcu. Zato še danes iščem podobnost med ljudmi in živalmi, ki so mi blizu. Miške so običajno zelo radovedne in zato mi je ta lik – miške z dolgim smrčkom – zelo pri srcu,« pove Britta o protagonistu knjige in razstave ilustracij *Leteči miški Leu*. Ilustratorka se je odločila uporabiti zahtevno tehniko akvarel, ki ji omogoča uporabo intenzivne barvne lestvice, ki so še zlasti pisane in pobožajo otroško dušo. Pri snovanju likov se avtorica ilustracij potopi globoko v otroško dušo, kar se odraža tudi pri njenih ilustracijah. Živost njenih podob ji je omogočilo delo z otroki.

Leteči Leo je prvenec avtorja Erika Modica.

»Kljub temu da se v politiki pripoveduje veliko pravlјic, se pri svojem delu v lokalni politiki temu izogibam. Zamisel o pravlјici sem dobil, ko sva se z ženo Bri-

tto pogovarjala o različnih življenjskih temah. Potožila je, da ne pozna avtorja otroške pravlјice, za katerega bi lahko ilustrirala. Zato sem se odločil, da jo bom kar sam napisal. V tisti zimi je skakalec Peter Prevc nizal številne zmage. In vsi, tudi otroci, so stalno govorili o skakanju. Zato sem napisal pravlјico o skakanju. Prepričan sem, da je nauk pravlјice lažje posredovati, če je povezan z aktualno temo. Osnutek je nastal že naslednji dan, potem pa je trajalo kar nekaj mesecev, da sem jo do konca izpilil,« pove avtor besedila Erik Modic.

Zgodba *Leteči Leo* pripoveduje o vztrajnosti in glavnega junaka pripelje do zmage. Obenem pa mišek Leo postane navduševalec svojih vrstnikov. Ne moremo spregledati tudi dejstva, da mu prijateljska pomoč, predvsem prijateljice Lune, omogoči uresničitev njegovih sanj. Zgodba govori o moči vztrajnosti in o moči prijateljstva. To je pomemben napotek mladim bralcem. Avtor je prepričan, da življenjski napotki v pravlјici prispevajo k razmisleku o tem, kako živeti. Z zgodbo želi povedati otrokom, da lahko uresničijo svoje sanje, če so vztrajni, in da ne smejo izgubiti poguma zaradi občasnih neuspehov, nerazumevanja ali zavisti drugih. Meni, da sta ključ do uspeha trdno prijateljstvo in timsko delo. Potem ko uspeš, pa ne smeš pozabiti na svoje prijatelje, del uspeha in znanja, ki si ga pridobil, pa je prav, da deliš tudi z drugimi.

Besedilo: Olga Knez
Foto: Vlasta Markočič

23. predtekmovanje mladih glasbenikov Slovenije

Med 3. in 7. februarjem so potekala predtekmovanja mladih glasbenikov Slovenije. V letošnjem letu tekmovanje poteka v disciplinah za naslednja glasbila in skupine: harmonika, tamburica, evfonij, pozavna, trobenta, rog, tuba, tolkala, jazz solo, kitarski duo, klavirski duo ter komorne skupine z godali. Število vseh udeležencev med solisti je bilo 393 in 57 komornih skupin. Glasbena šola Sežana je letos konkurirala s kar 25 solisti in 3 klavirskimi dueti na tekmovanju, kar je zagotovo naš rekord po številu udeležencev v zgodovini omenjenega tekmovanja. O tem nazorno priča tudi statistika tekmovanja, saj postavlja našo šolo na visoko tretje mesto po številu sodelujočih tekmovalcev. Če pa pomislimo, da sta GŠ Celje in GŠ Velenje tudi še vsaj enkrat večji po številu učencev od naše šole pa pove o angažiranosti naših učiteljev in učencev. Že tukaj gredo vse čestitke učiteljem. Ko pa pogledamo tudi rezultate lahko s ponosom rečemo, da se je kar 14 naših solistov in 2 klavirska dua uvrstili na državno tekmovanje TEMSIG, ki bo od 4. do 18. marca potekalo na glasbenih šolah v štajersko - prekmurski regiji. Pa pogledjmo sodelujoče:

- Lucija Škamperle rog 1B
- Dan Benedejčič trobenta 1C
- Luka Požar trobenta 1C
- Gašper Sosič trobenta 1B
- Amadej Kobal trobenta 1B
- Ivan Felicjan pozavna 1C
- Jakob Topolovec trobenta 1A
- Gaja Ivanič pozavna 1A

- Matic Pavlovič trobenta 1A
- Tim Lindič tolkala 1C
- Anej Bržan tolkala 1A

Na 49. Tekmovanje TEMSIG pa so se uvrstili:

- Jakob Mulič tuba 1A
- Gašper Furlan trobenta 1B
- Jakob Skerbiš rog 1C
- Valentina Dujc trobenta 1A
- Aljaž Skok evfonij 1A
- Maj Škapin rog 1A
- Rok Zadnik trobenta 1B
- Maj Čergol tolkala 1A
- Jaka Čehovin tolkala 1A
- Gabrijel Simčič tolkala 1A
- Tine Lestan tolkala 1C
- Metka Mateta harmonika 1B
- Luka Brcar harmonika 1A
- Tilen Štoka harmonika 1A
- Klavirski duo M Maks Mesar Mihaela Martinčič klavirski duo 1A
- Klavirski duo Giada Gregoric in Tisa Savič klavirski duo 1B

Tekmovalce so pripravili učitelji: Peter Pačnik (6), Erik Žerjal (6), Matjaž Meden (3) Ivo Bašič (1), Matija Tavčar (6) Sabina D. Trifković (2), Mikela Uršič (1) Alenka P. Miklavc (1) in Tamara Ražem (2). Velike čestitke in zahvala gredo tudi korepetitorkama Jani Zupančič in Ingrid Tavčar. S ponosom in dvignjeno glavo bomo vadili naprej do državnega tekmovanja in se nadejali odličnim uspehom naših učencev.

Besedilo: Ivo Bašič, ravnatelj
Foto: Arhiv GŠ Sežana

Šola tenisa in tečaj rolanja

Vse bližje so dolgi pomladanski dnevi in sončni žarki postajajo vse močnejši. Z vse toplejšimi in daljšimi dnevi pa se aktivnosti iz telovadnice selijo na zunanja igrišča. Spet bo čas za sprostitev in rekreacijo na prostem.

Prav zato pa se na aktivno pomlad pripravlja tudi naš poSKOKec. Tudi letošnjo pomlad, z začetkom v maju, nam pripravljajo tečaj rolanja in šolo tenisa. Začetni tečaj rolanja je namenjen vsem otrokom od 4.

leta starosti dalje. Skupaj bomo spoznali opremo, se naučili pravilnega zaustavljanja, zavijanja, sestopanja in prestopanja. Tisti že nekoliko starejši, ki so osnove že osvojili, pa bodo na nadaljevalnem tečaju svoje znanje utrdili in nadgradili ter spoznali pravila varnega rolanja po mestu. Učenje bo seveda potekalo skozi različne oblike iger, v pomoč pa nam bodo tudi številni pripomočki. Tečaj rolanja se bo začel v torek, 12. maja 2020.

Dober teden kasneje, v sredo, 20. maja 2020, pa bomo začeli tudi s šolo tenisa. Tudi tu bo možno izbrati med začetno in nadaljevalno šolo tenisa. Srečali se bomo s tehniko teniških udarcev, pravili igre in pravili obnašanja na igrišču ter si učenje popestrili z različnimi elementarnimi igrami s teniški elementi. Ker pa je tenis kompleksna igra, bomo skozi igro razvijali tudi psihomotorične sposobnosti, kot so hitrost, koordinacija, reakcijski čas, ... Tako kot tečaj rolanja, je tudi šola tenisa namenjena otrokom od 4. leta dalje. PoSKOKčev

vi vaditelji pa bomo poskrbeli za sproščeno vzdušje in obilo zabave! Pridružite se nam in si skupaj s poSKOKčevo družino popestrite popoldneve!

Več informacij in prijave najdete na spletni strani www.poskokec.si. Vabljeni tudi k branju mnogih zanimivih objav in rubrik MODER poSKOKec ter poSKOKec NA OBLISKU na naši Facebook strani in Instagram profilu [@sportno_drustvo_poskokec](https://www.instagram.com/sportno_drustvo_poskokec). PoSKOKčev pozdrav!

Besedilo: Anna Jedrejčič

Foto: Teja Lisjak

Predšolsko letovanje v objemu gora

Tudi v letošnjem letu bomo člani Medobčinskega društva prijateljev mladine Sežana in Vrtec Sežana organizirali predšolsko letovanje v štiridnevni izmenah v Kranjski Gori za »male šolarje« Krasa in Brkinov, ki letos vstopajo v osnovno šolo.

Otroci bodo po skupinah v družbi vrstnikov in prijateljev letovali v Počitniškem domu Vila Šumica med 2. in 14. junijem 2020 pod vodstvom pedagoške vodje in spremljevalk, ki so jih otroci spoznali že v času obiskovanja vrtca. V kateri izmeni bo letovala katera skupina otrok iz posameznih enot vrtca, bodo starši pisno obveščeni na osnovi predhodno izpolnjene prijavnice.

Počitniški dom Vila Šumica, kjer bodo malčki nastanjeni, stoji v Triglavskem narodnem parku, odmaknjena od vsakodnevnega mestnega vrveža, lučaj od Kranjske Gore, tik pod Prisojnikom, ob poti na Vršič. Obdana je z naravo, bujnim zelenjem in gorami. Bližnji vrhovi so kot nalašč za pohodništvo in spoznavanje gora. Dom je primeren za izvajanje šol v naravi in naravoslovnih

taborov. Ob domu se vije reka Pišnica, ki vodi do bližnjega jezera Jasna, kjer malčki vsako leto neizmerno uživajo. Poleg udobnih sob in jedilnice razpolaga dom še z velikim večnamenskim prostorom, ki je namenjen izvajanju razvedrilnih vsebin ter dnevnim in večernim prireditvam, igralnico, otroškim igriščem z igrali in športnimi igrišči. Nemalo je skrivnostnih kotičkov v naravi za spodbudno preživljanje prostih uric, za brezskrbno igro, sanjarjenje, pravljičice in druženje z vrstniki. Na voljo sta še slikoviti Kmečka soba s krušno pečjo in Pehtina kamra.

Vila Šumica je odlično izhodišče za tradicionalni obisk Kekčeve dežele, edinstvenega izvira Save Dolinke, za naravoslovne ekskurzije v osrčje Triglavskega narodnega parka (dolina Krnice, Zelenci) in krajše gorske ture (Sleme s Tamarjem, Mavrinc, Martuljski slapovi, Brvogi, Srednji vrh).

Gorski svet in neokrnjena narava okrog vile omogočata sproščeno in zabavno spoznavanje pojavov v naravi skozi vse letne čase. Letovanje brez star-

šev, v skupini z vrstniki in pod budnim očesom vzgojiteljic, bo tako zagotovo odlična priložnost za izkustveno učenje in vzgojo. Znotraj življenja v skupini se otrok uči spoštovati skupna pravila in dogovore, različne interese, pravice in dolžnosti. Preko iger in drugih dejavnosti se povezujejo otroci različnih starosti, iz različnih socialnih okolij, pridobivajo nove izkušnje, razvijajo svojo kreativnost, tkejo nova prijateljstva in širijo svoja obzorja. Otroci bodo lahko uživali v celodnevni aktivnosti na svežem zraku, hkrati pa jim ne bo manjkalo poučnih in ustvarjalnih dejavnosti. Usvajanje novih veščin, ki sledijo načelom trajnostno naravnega načina življenja in vseživljenskega učenja, pa popestri tudi zabaven program, ki ga spremljevalci skupin otrok vedno skrbno pripravijo.

Vse informacije in prijavnice o letovanju lahko prejmete na sedežu društva MDPM Sežana na naslovu Partizanska 18, Sežana, tel. 05 7341486 in na spletni strani www.mdpm.si ali v Vrtcu Sežana, tel. 05 7310222.

Ana Pangos, Medobčinsko društvo prijateljev mladine Sežana

PRIHAJA NA NA NAŠE ODRE:

BEREMO IN GLEDAMO – Ameriška literatura in filmografija #2

Sreda, 25. marec 2020, ob 18.00, v Kosovelovi knjižnici Sežana

Pogovorni večer na temo **STRIPI V FILMU (Spider-man in Joker)**.

Pogovor z avtorjem stripov Matejem Kocjanom – Kocom bo vodil Rok Govednik.

Pred pogovornim večerom pa si v Kosovelovem domu Sežana lahko ogledate dva filma.

Petek, 13. marec 2020, ob 20.00

SPIDER-MAN: DALEČ OD DOMA

Nedelja, 22. marec 2020, ob 20.00

JOKER

Sreda, 8. april 2020 ob 18.00, v Kosovelovem domu Sežana

Pogovorni večer na temo **Colette**.

Pogovor bosta vodila Rok Govednik in Nina Drobniak, v goste prihaja Mitja Blažič.

Film **Colette** bo na sporedu v Kosovelovem domu Sežana 31. marca 2020, ob 20.00, in 7. aprila 2020, ob 17.30.

Projekt sofinancira Ameriška ambasada v Ljubljani.

GLASBA Z OKUSOM

Petek, 27. marec 2020, ob 20.00, v Srednji dvorani

BLUEGRASS HOPPERS

Skupina Bluegrass Hoppers je bila ustanovljena kot trio z imenom Coun't Štajerska februarja 1982. Izstopali so več načinov. V prvi vrsti so le malo pozornosti namenili komercialnim uspešnicam country glasbe. Ko pa so jih igrali, so to storili tako, da so na njih vtisnili svoj edinstveni pečat. V zadnjih sedemindvajsetih letih so Bluegrass Hoppers pustili neizbrisen pečat s svojim navdušenjem in iskreno energijo. Obogatili so živahna glasbena prizorišča doma in v tujini. V svoje interpretacije so Bluegrass Hoppers vgradili temelje bluegrassa, okrepljene z ritmi rokenrola, močjo rhythm 'n' bluesa, vse začinjene s toni gospela, reggaeja, jazza, folka in countryja.

Zasedba: Tonček Cigula – kitara, mandolina, vokal; Milan Kebrič – bas, vokal; Marko Logar – kitara, vokal; Dragan Verber – 5-strunski banjo, kitara, ustni organ, vokal.

Večer smo pripravili ob podpori Ameriške ambasade v Ljubljani.

Pozor: število sedežev je omejeno.

Po koncertu bo pokušina hrane v sozvočju z glasbo.

Vstopnina v predprodaji: 10 EUR.

Cena vstopnice na dan dogodka bo 15 EUR (popustov ni) – iz organizacijskih razlogov bo v prodaji samo 10 vstopnic.

Nedelja, 5. april 2020, ob 20.00

Koncert

Ženski pevski zbor **CARMEN MANET**

SREČKINE SOBOTE

Sobota, 25. april 2020, ob 10.00

Prešernovo gledališče Kranj

Boris A. Novak: **KDO JE NAPRAVIL VIDKU SRAJČICO**

Pripovedovalsko-glasbena predstava za otroke.

Sobota, 11. april 2020, ob 18.00

PREMIK 2020

VABLJENI!

Poročilo o zdravstveni ustreznosti pitne vode za leto 2019 (OBČINA KOMEN – UPRAVLJALEC KRAŠKI VODOVOD SEŽANA d.o.o.)

Javno podjetje Kraški vodovod Sežana, d. o. o., izvaja gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo na območju občin Sežana, Divača, Hrpelje Kozina, Komen in delu občine Miren – Kostanjevica. S pitno vodo iz Brestoviškega vodovoda, Nanoškega vodovoda in štirih lokalnih vodovodov

(Barka, Branica, Štjak in Mahniči) se oskrbuje približno 21.000 uporabnikov. Na območju občine Komen se izvaja javna oskrba s pitno vodo pretežno iz Brestoviškega vodovoda, približno 150 uporabnikov se oskrbuje iz lokalnega vodovoda Branica. Za zagotavljanje ustreznosti pitne

vode se na vseh vodovodnih sistemih pitna voda pripravlja s filtracijo preko peščenih filtrov in dezinfekcijo vode s kloriranjem. Laboratorijsko preskušanje vzorcev pitne vode je v letu 2019 izvajal Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano.

Vodooskrbni sistem	NOTRANJNI NADZOR				DRŽAVNI MONITORING			
	MIKROBIOLOŠKE ANALIZE		FIZIKALNO KEMIJSKE ANALIZE		MIKROBIOLOŠKE ANALIZE		FIZIKALNO KEMIJSKE ANALIZE	
	ustrezen	neustrezen	ustrezen	neustrezen	ustrezen	neustrezen	ustrezen	neustrezen
BRESTOVIŠKI vodovod	82	0	34	0	30	1	30	0
Lokalni vodovod BRANICA	5	0	3	0	2	0	2	0

Tabela 1: Rezultati mikrobioloških in fizikalno kemijskih analiz po oskrbovalnih območjih.

Na območju vodovoda Brestovica, sta bila od skupno 112 odvzetih mikrobioloških vzorcev, en vzorec neskladen zaradi prisotnosti koliformnih bakterij (SKB<4). Vzrok neustreznosti je bilo izvajanje vzdrževalnih del na internem vodovodnem omrežju uporabnika. Pri ponovnem vzorčenju je bil vzorec skladen. Vseh 64 vzorcev odvzetih za analizo na kemijske parametre je bilo skladnih. Na lokalnem vodovodu Branica so bili vsi vzorci odvzeti v okviru notranjega nadzora in državnega monitoringa

zdravstveno ustrezni.

Na vodovodnih sistemih smo spremljali higiensko stanje objektov in cevovodov, izvajali planirano in interventno čiščenje ter dezinfekcijo vodovodnih objektov. Ukrepe smo izvajali skladno s HACCP načrtom, upoštevajoč navodila in priporočila Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) ter Nacionalnega laboratorija za okolje in hrano Koper (NLZOH).

Na podlagi rezultatov laboratorijskih preizkušanj pitne vode in drugih

ugotovitev notranjega nadzora, ugotavljamo, da je bila v letu 2019 oskrba s pitno vodo Kraškega vodovoda na vseh vodovodnih sistemih ustrezna in varna za uporabo.

Na kakovost pitne vode vplivate tudi sami. Redno nadzorujte interne vodovodne inštalacije, spremljajte obvestila izvajalca javne službe glede ukrepov za zagotavljanje kakovosti pitne vode in morebitnih motenj pri oskrbi ter upoštevajte izdana navodila in priporočila.

Kraški vodovod Sežana, d. o. o.

Pridružite se nam, brigadirke in brigadirji

Klub brigadirjev slovenskega primorja in Istre je tudi v leto 2020, po razgibanem letu 2019, ki ga je zaključil 23. decembra s srečanjem v Ankaranu ob predvajanju bošnjaškohercegovega dokumentarnega filma Se spominjaš Šamac Sarajeva? (Sječaš li se Šamac Sa-

rajeva?), nastopu komičarke Ljube Ljube in glasbene skupine Ovce, zaplul s polno paro:

- 12. januarja z udeležbo na proslavi v Dražgošah,

- 21. januarja z udeležbo na občnem zboru Kluba brigadirjev Zasavja,

- od 24. do 26. januarja z udeležbo na Igmanskem maršu,

- 9. februarja v Borštu pri Kopru s počastitvijo spomina na napad na bunker komande mesta Koper in na herojsko smrt njenega komandanta Franca Platinca – Frenka ter s počastitvijo slovenskega kulturnega praznika.

Dobro je vedeti

Občinska uprava Občine Komen

Telefon: 05 73 10 450
Fax: 05 73 10 460
Spletna stran: www.komen.si
E-pošta: obcina@komen.si
Uradne ure: ponedeljek in petek od 8.00 do 12.00
sreda od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 17.00

Medobčinski inšpektorat in redarstvo občin Divača, Hrpelje – Kozina, Komen in Sežana

Telefon: 05 73 10 141
E-pošta: soou@sezana.si
Uradne ure: ponedeljek in petek od 7.30 do 11.00
sreda od 7.30 do 11.00 in od 12.00 do 16.00

Krajevni urad Komen

Telefon: 030 720 220
Uradne ure: vsak četrti torek v mesecu od 8.00 do 11.00 in od 12.00 do 14.00,
Za nujne primere se obrnite na sedež Upravne enote v Sežani, tel. št.: 05 73 12 700.

Policijska pisarna Komen

(v prostorih Krajevnega urada Komen, Komen 86)
Telefon: 05 70 71 500
Uradne ure: sreda od 14.00 do 17.00.

Knjižnica Komen

Komen 118, 6223 Komen
Telefon: 05 76 68 580
E-pošta: knjiznica.komen@siol.net
Delovni čas: torek in petek od 11.00 do 18.00
sreda od 8.00 do 14. ure

Zdravstvena postaja Komen / Splošna ambulanta Komen

Telefon: 05 73 11 460

Lekarna Komen

Telefon: 05 73 11 790
Delovni čas: ponedeljek od 12.00 do 19.00 ure
torek, četrtek in petek od 8.00 do 15. ure
sreda od 9.00 do 18. ure

Zbirni center Komen

torek: od 9. do 13.00
četrtek: od 14. do 17.00
sobota: od 9. do 13.00

Delovanje javne razsvetljave - prijava napak:

Javna razsvetljava d. d., Litijska cesta 263, Ljubljana
Telefon: 01 5863 600
E-pošta: info@jr-lj.si
Spletna stran: www.jr-lj.si/prijava-napak

Zavetišče Oskar Vitovlje

Telefon: 05 30 78 570

JAVNA BLAGAJNA OBČINE KOMEN obratuje v poslovalnici Deželne banke Slovenije, d. d., v Komnu 118 c (pri pošti), odprta je od ponedeljka do petka od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 16.00.

ODPRTO ŠIROKOPASOVNO OMREŽJE KOMEN - prijava poškodbe infrastrukture, ki ni povezana z motnjami delovanja storitev pri njih.

E-pošta: napake.oso@gvo.si
Telefon: 02 333 26 23, 02 332 23 00
(izven delovnega časa, med 15.00 in 7.00 naslednjega dne)

Klub brigadirjev slovenskega primorja in Istre je svojo dejavnost 24. avgusta 2019 predstavil tudi ob prazniku občine Sežana na stojnici v parku pri Starem gradu v Sežani (z leve: David Terčon, Nela Vovk in Elvin Marsič).

Dejavnost kluba je pestra in raznovrstna, zato vas, drage brigadirke in brigadirji s Krasa in Brkinov, vabijo, da se jim pridružite. Če se želite včlaniti v klub, lahko pišete koordinatorju za Kras in Brkine Davidu Terčonu na e-naslov david.tercon@siol.net ali neposredno na klubski e-naslov klub.brigadirjev@gmail.com – poslali vam bodo pristopno izjavo. Za informacije lahko Davida Terčona tudi pokličete na telefon 041 566 707.

Ena izmed naslednjih akcij, ki čaka člane kluba, ki ga vodi predsednik Jadrin Pišot, je udeležba na srečanju brigadirjev 4. aprila 2020 v vojvodinski Kindi v Srbiji, poleti pa tudi tradicionalni dvodnevni pohod na Učko. Delo kluba lahko spremljate na Facebookovi strani KLUB BRIGADIRJEV KOPER.

Besedilo in foto: Klub brigadirjev slovenskega primorja in Istre

7. 6. 2020 // 8.00
(Komen, pri pomniku, na Placu)

Pohod po poteh požganih vasi
(DIS 1941-945 KO KOMEN)

Napovednik prireditev v Občini Komen

MAREC – MAJ 2019

JAVNI ZAVOD KOMENSKI KRAS, TURISTIČNO INFORMACIJSKI CENTER ŠTANJEL

Štanjel 1a, 6222 Štanjel, +386 (0)5 769 00 56, +386 (0)41 383 986, tic.stanjel@stanjel.eu, www.stanjel.eu

Datum	Ura	Prireditev	Kraj	Organizator/informacije
15. marec NEDELJA	9:00	Hrušovljanski pohod	Hruševica, vaški dom	Športno kulturno društvo Hruševica Tel.: + 386 (0)41 221 169, +386 (0)41 562 380, +386 (0)31 497 095 FB: ŠK društvo Hruševica
April – maj		Divji okusi Krasa	Kras	Društvo za razvoj kmetijstva in turizma Planta, drustvo.planta@gmail.com
5. april NEDELJA	9:00	Br'stovska koloosmica 2020	Brestovica pri Komnu	Turistično društvo Brest Tel.: +386 (0)5 7664 334 +386 (0)40 815 552 stane.svigelj@siol.net www.brestovica.com
	9:30	Špargljev pohod 2020	Brestovica pri Komnu	Turistično društvo Brest Tel.: +386 (0)5 7664 334 +386 (0)40 815 552 stane.svigelj@siol.net www.brestovica.com
	11:00	Br'stovska špargljada 2020	Brestovica pri Komnu	Turistično društvo Brest Tel.: +386 (0)5 7664 334 +386 (0)40 815 552 stane.svigelj@siol.net www.brestovica.com
22. april SREDA – 17. maj NEDELJA		Festival kraška gmajna	Kras	Info: Tel.: +386 (0)5 769 00 56, +386 (0)41 383 986 tic.stanjel@stanjel.eu
17. maj NEDELJA	Začetek med 8:00 in 10:00	Čezmejni enogastronomski pohod Koshiče	Brestovica pri Komnu	Turistično društvo Brest Tel.: +386 (0)5 7664 334 +386 (0)40 815 552 stane.svigelj@siol.net www.brestovica.com
		Tradicionalna kresovanja po vaseh	Kras	

Razstave

Datum/odprtje razstave	Razstava	Kraj	Organizator/informacije
začasna razstava	Ana & Gaja Art Gallery	Štanjel – Vhodni stolp	Ana in Gaja Hanzel Tel.: +386 (0) 31 667 875 gaja.hanzel@gmail.com